

Vammaispoliittinen ohjelma 2023-2025 Uusikaupunki

PÄÄTÖKSENTEKOTIEDOT

Vammaispalvelut ja
vammaisneuvosto
Hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta
Kaupunginhallitus
Kaupunginvaltuusto

Uudenkaupungin vammaispoliittinen ohjelma

Vuosille 2023–2025

”Oman näköinen elämä”

Sisällys

- 1. JOHDANTO**
- 2. TAUSTA VAMMAISPOLIITTISEN OHJELMAN LAADINNALLE**
 - 2.1 Suomen vammaispoliittinen ohjelma ja YK:n yleissopimus**
 - 2.2 Osallisuus vammaispalvelujen kehittämisessä**
 - 2.3 Tavoitteet ja menetelmät yhteiskehittämisen prosessissa**
- 3. OHJELMA 2023-2025**
 - 3.1 Oikeus omaehtoiseen elämään**
 - 3.1.1 Oikeat palvelut mahdollistavat sujuvan arjen**
 - 3.1.2 Asuminen ja ympäristö sekä asumisen eri muodot ja palvelut**
 - 3.1.2.1 Palveluohjaus ja palvelusuunnitelma**
 - 3.1.2.2 Henkilökohtainen apu**
 - 3.1.2.3 Palveluasuminen**
 - 3.1.2.4 Kotihoito**
 - 3.1.2.5 Omaishoito**
 - 3.1.2.6 Tilapäishoito**
 - 3.1.2.7 Perhehoito**
 - 3.1.2.8 Asunnonmuutostyöt**
 - 3.2 Monimuotoinen perhe-elämä**
 - 3.3 Tukea liikkumiseen ja hyvinvointiin**
 - 3.3.1 Kuljetuspalvelut**
 - 3.3.2 Apuvälinepalvelut**
 - 3.3.3 Tulkkauspalvelut**
 - 3.3.4 Tulkitsemis- ja avustajapalvelut**
 - 3.4 Perusturva arjen elämässä**
 - 3.4.1 Terveys- ja kuntoutuspalvelut**
 - 3.4.2 Kuntoutus**
 - 3.4.3 Terveysten- ja sairaudenhoito**
 - 3.4.4 Hoitotarvikejakelu**
 - 3.5 Koulu, opiskelu ja työelämä**
 - 3.5.1 Varhaiskasvatus**
 - 3.5.2 Perusopetus**
 - 3.5.3 2.aste ja korkeakoulu**
 - 3.5.4 Työelämän mahdollisuudet**

3.6 Elämä vapaa-ajalla

3.6.1 Nuorisopalvelut

3.6.2 Kulttuuri- ja liikuntapalvelut

3.7 Esteettömyys

3.7.1 Tiedonsaannin erilaiset kanavat

3.7.2 Joukkoliikenne

3.7.3 Esteetön rakennettu ympäristö

4. TOIMENPITEIDEN SEURANTA

LIITTEET

1. JOHDANTO

Vammaisilla ihmisillä on oikeus itsenäiseen sekä hyvään ja mielekkääseen elämään kykyjensä ja tarpeidensa mukaisesti. Uudenkaupungin kaupungin vammaispoliittisen ohjelman tavoitteena on edistää vammaisten uusikaupunkilaisten yhdenvertaisuutta ja tasavertaista osallisuutta yhteiskunnan toimintaan.

Ohjelmalla pyritään vaikuttamaan vammaisen henkilön itsemääräämisoikeuden ja omaehtoisen elämän toteutumiseen, esteettömän rakennetun ympäristön syntymiseen ja palvelujen saavutettavuuteen.

Ohjelmatyöhön lähdettiin Uudenkaupungin vammaisneuvoston aloitteesta ja vastuu- ja taustatahona on toiminut Uudenkaupungin vammaispalvelut. Ensisijaisena tiedonkeruumenetelmänä toimi kuntalaisille kohdennettu asiakaskysely sekä työpajat sidosryhmille. Työpajoihin kutsuttavat tahot eli oleelliset sidosryhmät määriteltiin vammaisneuvoston ja vammaispalvelujen yhteyshenkilöiden kanssa yhdessä. Avoin sähköinen kommentointi ja kuuleminen luonnosvaiheessa sekä tiedon täydentäminen asiantuntijatiimin avulla, kuuluivat prosessin vaiheisiin.

Monialaisen työpajatyöskentelyn kautta ohjelmaan on nostettu esiin paikallisia ja ajankohtaisia vammaisten ihmisten hyvään elämään ja yhdenvertaisuuteen vaikuttavia asioita.

Vammaispoliittisessa ohjelmassa on kaksi osaa. Ensimmäinen on tekstiosa, jossa kuvataan Uudenkaupungin kaupungin vammaispolitiikan perusteita ja toteutuksen nykytilaa. Toinen osa on liite, johon on koottu konkreettisia, suurempia ja pienempiä, toimenpide-ehdotuksia uusikaupunkilaisten vammaisten itsenäisen elämän ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Kumpikin osa on pyritty rakentamaan kuntalaisen näkökulmasta eri elämänalueiden mukaan pikemmin kuin kaupungin hallinnon näkökulmasta.

Liiteosaa on tarkoitus päivittää sitä mukaa, kun uusia tarpeita ja niiden edellyttämiä toimenpiteitä havaitaan tai kirjattuja toimenpiteitä toteutetaan. Vammaispoliittisen ohjelman kautta viedään valtakunnallisen vammaispoliittisen ohjelman (VAMPO 2010–2015) linjauksia paikallistason suunnitteluun ja

päätöksentekoon. Ohjelma myös selkiyttää sitä, miten Uudenkaupungin strategian arvoperusta Vastuullinen kasvu, Hyvä elämä ja Toimiva yhteistyö tulee huomioida uusikaupunkilaisessa vammaispolitiikassa.

Vammaispoliittinen ohjelma on laadittu vuosille 2023-2025 ja se on tarkoitettu tiedonlähteeksi ja työkaluksi

- vammaisille henkilöille ja heidän läheisilleen
- Uudenkaupungin kaupungin päättäjille, viranhaltijoille ja työntekijöille
- järjestöille ja yhteisöille
- palvelujen tarjoajille ja tuottajille
- kaikille uusikaupunkilaisille.

Toimenpide-ehdotusten toteutumista seuraa jatkossa Uudenkaupungin vammaisneuvosto.

2. TAUSTA VAMMAISPOLIITTISEN OHJELMAN LAADINNALLE

Vammaisneuvosto voi tehdä aloitteen vammaispoliittisen ohjelman laatimisesta tai päivittämisestä (Kunnallinen vammaispoliittinen ohjelma s.a.). Vammaispolitiikkaa koordinoi Suomessa Sosiaali- ja terveysministeriö. Vammaispolitiikan periaatteina ovat oikeus yhdenvertaisuuteen, osallisuuteen ja syrjimättömyyteen sekä tarpeellisiin palvelu- ja tukitoimiin. Lähtökohtana ovat perus- ja ihmisoikeudet. Syrjimättömyys on kirjattu Suomen perustuslakiin ja maailmanlaajuisen YK:n yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksista Suomi on allekirjoittanut vuonna 2016. (Sosiaali- ja terveysministeriö s.a.)

Vammaisneuvoston 13.12.2021 kokouksessa sovittiin, että Uudenkaupungin vammaispoliittista ohjelmaa lähdetään työstämään alkuvuoden 2022 aikana.

Kehittämistyön lähtökohtia ovat olleet toimintaympäristöä määrittävät lait ja asetukset sekä jo olemassa olevat toimintaa ohjaavat alueelliset strategiat. Laajemmin työ liittyy vammaispalvelulain ja maakuntien uudistumisen myötä tuleviin muutoksiin.

2.1 Suomen vammaispoliittinen ohjelma ja YK:n yleissopimus

Suomen vammaispoliittinen ohjelma VAMPO 2010-2015 on laadittu linjaamaan konkreettiset vammaispoliittiset toimenpiteet. Ohjelma on jaettu 14 sisältöalueeseen ja sisältää 122 konkreettista toimenpidettä. Hallitus on halunnut näin turvata vammaisten henkilöiden oikeudenmukaisen aseman ja ohjelmalla tavoitellaan kestäväää ja vastuullista vammaispolitiikkaa. (Vahva pohja osallisuudelle ja yhdenvertaisuudelle 2010, 3.) VAMPO:n loppuraportista (Sjöblom 2016, 40) käy ilmi, että useimmat toimenpiteet olivat toteutuneet ohjelman mukaan.

Tärkeä edistys vammaispolitiikan osalta oli YK:n yleissopimuksen ratifioinnin eteneminen Suomessa, mikä tapahtui vuonna 2016. YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista ja sopimuksen valinnainen pöytäkirja (2015) on tullut voimaan Suomessa 10.6.2016. Yleissopimuksen toteutumista Suomessa koordinoi VANE eli vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta. VANE:ssa ovat edustettuna vammaisjärjestöt, työmarkkinajärjestöt ja vammaisten henkilöiden oikeuksien kannalta

keskeiset ministeriöt. Neuvottelukunta on myös laatinut hallitusohjelmataavoitteet vuosille 2019-23 poliittisen päätöksenteon tueksi. Tavoitteissa määritellään vammaissopimuksen mukaiset keskeiset asiat, joita on erityisen tärkeää edistää seuraavalla hallituskaudella. (Sosiaali- ja terveysministeriö s.a.)

Oikeus osallisuuteen ja yhdenvertaisuuteen – YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen kansallinen toimintaohjelma 2018-19 (STM 2:2018) on laadittu VANE:n toimesta. Toimintaohjelmassa on mainittu 82 toimenpidettä, joiden toteutumista ministeriöt seuraavat. Keväällä 2019 uutisoitiin (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019) toimintaohjelman lisänneen tietoisuutta vammaisten ihmisten oikeuksista Suomessa. Toimintakauden aikana onnistuttiin myös kehittämään toimintatapoja, jotka osallistavat vammaisia henkilöitä lakien valmisteluun ja hankkeisiin. Toimintaohjelman seurantaraportin (Hoffrén & Rautanen-Muhli 2019, 79) mukaan osallisuuteen suhtaudutaan uudella tavalla ja uusia osallistamisen muotoja mietitään aidosti.

2.2. Osallisuus vammaispalvelujen kehittämisessä

Julkisten sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämisen tarpeesta ollaan yksimielisiä ja parempien palvelujen edistämässä kansalaiset voivat tuoda lisäarvoa kehittämistyöhön ja päätöksentekoon. Kehittäjäasiantuntijuus on käsite, jossa toiminta perustuu ammattilaisten ja asiakkaiden yhteiseen oppimisprosessiin ja jaettuun valtaan. Asiakkaiden kokemusten hyödyntämisestä puuttuu vielä osaamista, jolloin kuunnellaan, konsultoidaan ja pyydetään palautetta olemassa olevista palveluista. (Pohjola 2017, 321-323.)

Sosiaali- ja terveysalalla, kuten eri toimialoilla yhteiskunnassa, vaaditaan työn vaikuttavuuden ja yhteiskunnallisen merkityksen mittaamista. Asiantuntija tarvitsee rohkeutta heittäytyä kohtaamiseen asiakkaan kanssa, unohtaa ennako-oletukset ja antaa tilaa vuorovaikutukselle. Vuorovaikutuksesta voi syntyä jotain aivan uutta. (Mönkkönen 2018, 207.) Asiantuntijan ja asiakkaan välinen vuorovaikutus sisältää monenlaisia eri viestinnän muotoja. Asiakslähtöisyys ja osallisuus paranevat oikein valittujen viestinnän kanavien avulla. Asiantuntija voi olla myös suuressa kehittäjän roolissa viestiessään asiakkaidensa tarpeista moniammatillisissa verkostoissa. Puhuttu

ja kirjoitettu kieli tuottaa parhaimmillaan aitoja dialogeja yhteiskehittämiseen käytännön toimijoiden ja tutkimuksen tekijöiden välillä. (Hietala & Rissanen 2017, 171-173.)

Valtakunnallisen VamO-hankkeen raportissa (Heini ym. 2019, 7, 69-70) tuodaan esiin vammaisten ihmisten kokemuksellista asiantuntijuutta palveluiden kehittäjinä ja raportilla on yhteistoimintaa ja -kehittämistä lujittava merkitys. Raportissa esitellyn kyselyn mukaan vuorovaikutus on keskeisin asia osallisuutta edistävässä asiakasprosessissa. Asiakasprosessin avoimuus, tiedon ja palvelujen saavutettavuus ja esteettömyys, työntekijöiden asenteet, asiakkaan kuuleminen ja kunnioittaminen olivat eri ikäryhmissä esiin nousevia teemoja. Avoin tiedottaminen lisää asiakkaiden luottamusta vammaispalveluihin. Osaan kyselyssä esille nousseista muutostarpeista voivat työntekijät vaikuttaa suoraan ja toisiin tarvitaan linjausta organisaatiotasolla tai laajempia poliittisia ratkaisuja.

2.3 Tavoitteet ja menetelmät yhteiskehittämisen prosessissa

Vammaisten esteettömät ja hyvät palvelut Uudessakaupungissa on tavoite, jota kohti vammaispoliittisella ohjelmalla tähdätään. Ohjelman tavoite on edistää vammaisten ihmisten yhdenvertaisuutta ja tasavertaista osallisuutta yhteiskunnan toimintaan. Ohjelmalla tavoitellaan myös itsemääräämisoikeuden toteutumista ja palvelujen saatavuuden parantumista.

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen periaatteet ovat olleet suunnannäyttäjänä vammaispoliittisten ohjelmien laadinnassa ja yhtenä pääperiaatteena on kaikille sopiva suunnittelu. On siis tärkeää huolehtia, että ohjelman laadinnassa kaikki tarvittavat tahot ovat mukana ja sitoutuneita työskentelyyn. (Kunnallinen vammaispoliittinen ohjelma s.a.)

Kehittämistyön näkökulmana on osallisuus, joten se on näkynyt prosessissa vahvasti. Osallisuus toteutui kehittämiskohteen määrittämisessä ja rajaamisessa, sekä menetelmien suunnittelussa. Ensisijaisena tiedonkeruumenetelmänä ohjelman teossa olivat kuntalaiskysely ja työpajat sidosryhmille. Vammaisneuvoston ja vammaispalvelujen yhteyshenkilöiden kanssa määriteltiin oleelliset sidosryhmät (ks. liite 1.) ja yhteiskehittämisen työpajoja järjestettiin neljä. Työpajatyöskentelyn pohjana hyödynnettiin kuntaiskyselyn tuloksia. Työpajatyöskentelyn lähtökohtana oli aihealueittain määritellä tavoitteet, toimenpide-ehdotukset, mittarit ja vastuutahot.

Ensimmäisen työpajan aihekokonaisuutena oli elämä vapaa-ajalla. Toisessa työpajassa keskityttiin koulu, opiskelu ja työelämä aihekokonaisuuteen, kolmannessa työpajassa aihekokonaisuutena oli oikeus omaehtoiseen elämään ja perusturva arjen elämässä sekä neljännessä työpajassa aihekokonaisuus koski esteettömyyttä.

Työpajoissa kootut kokonaisuudet muodostavat toimenpide-ehdotukset, jotka ovat tämän ohjelman liiteosiossa. Työpajoihin osallistui yhteensä 23 eri henkilöä ja eri sidosryhmät olivat niissä hyvin edustettuina. Ensimmäinen luonnosversio laitettiin kommentoitavaksi VAPI ry:lle, paikallisille vammaisjärjestöille ja U-soten terapiapalveluille, ikääntyneiden palveluille sekä kaupunkisuunnittelulle. Lopullinen vammaispoliittinen ohjelma kirjoitettiin lausuntojen kommentit huomioiden.

3. OHJELMA 2022-2025

3.1 Oikeus omaehtoiseen elämään

Vammaisella henkilöllä omaehtoisen elämän edellytykset muodostuvat esteettömästä ympäristöstä, elämäntilanteita vastaavista asumisen ja liikkumisen ratkaisuista, mahdollisuudesta päättää perhe-elämästään, kommunikoinnista, tiedonsaannista ja viestinnästä sekä yhdenvertaisesta asioinnista muiden kanssa. (VAMPO 2010–2015)

Yhteiskunnan vammaisille henkilöille kohdentamat palvelut ja tukitoimet ovat välttämättömiä itsenäisen elämän ja yhdenvertaisen osallistumisen mahdollistajia. Kunnalla on ensisijainen vastuu palvelujen ja tukitoimien järjestämisestä. Uudessakaupungissa niitä tuottavat sosiaali-, terveys-, varhaiskasvatus-, opetus-, hyvinvointi- ja vapaa-aikapalvelut (kulttuuri-, liikunta-, ja nuorisopalvelut). Tästä johtuen palvelujärjestelmä kokonaisuudessaan saattaa näyttäytyä palveluja käyttävälle sekavana ja hajanaisena. 1.1.2023 alkaen Varsinais-Suomen hyvinvointialue on vastuussa Uudenkaupungin sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisestä.

Palveluiden suunnittelussa on tärkeää huomioida, että vammaiset ovat heterogeeninen joukko. Vammaisuus merkitsee eri asioita henkilöstä ja hänen elämäntilanteestaan riippuen. Vammaisten joukossa on myös erityisen haavoittuvassa asemassa olevia, kuten maahanmuuttajat. He tarvitsevat mahdollisesti erityisiä tukipalveluja, joiden järjestämisessä kieli- ja

kulttuuritaustan huomioimisella on suuri merkitys. (Valtioneuvoston selonteko vammaispolitiikasta 2006; Heino 2015)

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen nettisivuilta löytyy vammaisuuteen liittyen linkkejä neuvontaa antaviin yksiköihin sekä oikopolkuja eri palveluiden omille nettisivuille.

Uudenkaupungin alueella toimii valtakunnallisia ja alueellisia vammaisjärjestöjä, jotka tarjoavat vammaisille ja heidän läheisilleen henkilökohtaista tukea, vertais- ja vapaaehtoistoimintaa.

Järjestöt toimivat myös vammaisten henkilöiden vaikutuskanavana paremmin kohdentuvien palveluiden saamiseksi sekä vammaisten oikeuksia koskevan tietoisuuden lisäämiseksi.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue, Vammaispalvelut. Saatavilla:
<https://www.varha.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/vammaispalvelut>

3.1.1 Oikeat palvelut mahdollistavat sujuvan arjen

Uudenkaupungin peruspalvelut on tarkoitettu kaikille uusikaupunkilaisille. Jos valtaväestön ehdoilla rakennetut palvelut eivät ole vammaiselle henkilölle riittäviä tai sopivia, niitä täydennetään vammaispalvelulain mukaisilla palveluilla ja tukitoimilla.

Vammaispalvelulain mukaan vammaispalvelujen järjestäminen ja taloudellisten tukitoimien myöntäminen vaikeasti vammaisille henkilöille on kunnan velvollisuus. Vammaispalveluasetuksen mukaan palvelut ja tukitoimet tulee järjestää siten että ne tukevat omatoimista suoriutumista. Palveluja on myös järjestettävä siinä laajuudessa ja muodossa kuin vammaiset henkilöt niitä tarvitsevat. (Vammaispoliittinen ohjelma 10(37) 31.10.2016)

Vaikeavammaisilla henkilöillä on subjektiivinen oikeus kunnan erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluviin palveluihin. Kun asiakas täyttää niiden myöntämiskriteerit, palvelun tai tukitoimen antamista ei voida evätä. Subjektiivisen oikeuden piiriin kuuluvat kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, palveluasuminen, päivätoiminta, henkilökohtainen apu, asunnon muutostyöt sekä asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet. (Vammaispalvelujen käsikirja)

Määrärahasidonnaisia palveluita ja tukitoimia voidaan myöntää kaupungin määrärahojen puitteissa. Vammaisella henkilöllä ei ole niihin subjektiivista oikeutta, vaan määräraha kohdennetaan harkintaa käyttäen vaikeimmassa tilanteessa oleville hakijoille. Määrärahasidonnaisiin palveluihin ja tukitoimiin kuuluvat kuntoutusohjaus, sopeutumisvalmennus, korvaus päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavista välineistä, koneista ja laitteista, ylimääräiset vaatekustannukset ja erityisravintokustannukset sekä päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavat välineet, koneet ja laitteet. (Vammaispalvelujen käsikirja). Myös vammaispalvelulakiin perustuva auton hankinta-avustus on määrärahasidonnainen tukitoimi.

3.1.2 Asuminen ja ympäristö sekä asumisen eri muodot ja palvelut

3.1.2.1 Palveluohjaus ja palvelusuunnitelma

Palveluohjausta myönnetään vammaisille, kehitysvammaisille, ikäihmisille ja mielenterveyskuntoutujille kotiin annettavina kotona asumista tukevinä sosiaalipalveluina, asumispalveluina ja hoivapalveluina. Palveluohjauksen osalta arvioidaan asiakkaan palvelutarpeet, tehdään palvelusuunnitelma sekä päätökset asiakkaan tarvitsemista palveluista. Palvelusuunnitelma tarkistetaan tarpeen mukaan ja aina, kun vammaisen henkilön palveluntarpeessa tai olosuhteissa tapahtuu muutoksia.

3.1.2.2 Henkilökohtainen apu

Henkilökohtaisella avulla tarkoitetaan toisen ihmisen antamaa apua niissä tavanomaisen elämän toimissa, joista henkilö ei vamman tai sairauden vuoksi selviä itse. Henkilökohtainen apu on vaikeavammaisen ihmisen itsenäisen elämän mahdollistaja, johon on vammaispalvelulain mukainen subjektiivinen oikeus. (Vammaispalvelujen käsikirja)

Uudessakaupungissa henkilökohtaisen avun järjestämistapoina ovat pääsääntöisesti palvelusetelimalli, työnantajamalli tai näiden yhdistelmä. Palvelusetelin tuottajat ovat näkyvillä kaupungin internet-sivuilla ja työnantajamallin osalta yhteistyökumppanina toimii Lounais-Suomen Avustajakeskus.

3.1.2.3 Palveluasuminen

Palveluasumista voidaan järjestää vammaispalvelulain, kehitysvammalain ja sosiaalihuoltolain nojalla.

- Vammaispalvelulain nojalla vaikeavammaisille myönnettäviä asumispalveluita toteutetaan eri tavoin. Asumispalvelut voivat olla kotiin myönnettävää henkilökohtaisen avustajan tai avustajien antamaa tukea, kotihoitoa, omaishoidontukea tai yksityisiltä palveluntuottajilta ostettua tukea. Tuki voi koostua myös edellä mainittujen palveluiden yhdistelmästä. Myös vammaisasiakkaiden palveluasumista voidaan hankkia ostopalveluina, jotka on Uudessakaupungissa kilpailutettu.
- Kehitysvammalain nojalla myönnettäviä asumispalveluita annetaan asumispalveluyksiköissä. Niiden yhteydessä voi olla myös ns. ”satelliittiasuntoja”. Näissä vammaisen henkilö asuu kotona ja saa tarvittavia palveluita asumispalveluyksiköistä. Kotona asuville kehitysvammaisille voidaan myöntää myös avohuollon ohjausta ja muita avohuollon palveluita. Asumispalveluita hankitaan myös ostopalveluina.
- Sosiaalihuoltolain nojalla myönnettävää tehostettua palveluasumista myönnetään palveluohjauksen toimesta osto- ja omana palveluna. Uudessakaupungissa on lisäksi yksityisiä palvelutaloasuntoja ja senioritaloja.

3.1.2.4 Kotihoito

Kodissa asumista tuetaan Uudessakaupungissa kotipalvelun, kotisairaanhoidon ja erilaisten tukipalveluiden avulla. Apu voi olla ateriapalvelua, kotipalvelua, kotisairaanhoidoa tai esimerkiksi turvapuhelin- tai yöhoitajapalvelua. Palveluja järjestetään sosiaalihuoltolain, vammaispalvelulain ja kansanterveyslain nojalla. Palvelun tuottajina toimivat Uudenkaupungin kaupunki ja kotipalvelua tai hoiva- ja sairaanhoitopalveluita tarjoavat myös yksityiset yritykset. Maksut määräytyvät lain, palvelujen laajuuden, asiakkaan tulojen ja perheen koon mukaan. 1.1.2023 alkaen Varsinais-Suomen hyvinvointialue vastaa kotipalvelusta, kotisairaanhoidosta ja erilaisista tukipalveluista.

3.1.2.5 Omaishoito

Omaishoidontuen avulla tuetaan pitkäaikaissairaiden, vanhusten ja vammaisten kotona tapahtuvaa hoitoa. Uudessakaupungissa omaishoidontuen myöntää alle 65-vuotiaille vammaispalvelut ja yli 65-vuotiaille ikäihmisten palvelut. 1.1.2023 alkaen Varsinais-Suomen hyvinvointialue vastaa omaishoidontuen myöntämisestä.

3.1.2.6 Tilapäishoito

Tilapäishoito on vuorohoidon, omaishoitajan vapaan aikaisen hoidon tai muusta syystä tarvittavan lyhyen hoitajakson järjestämistä. Tilapäishoidon asiakkaita voivat olla henkilöt, joiden päivittäisissä toimissa tarvittava toimintakyky on heikentynyt. Heitä voivat olla esimerkiksi (Vammaispoliittinen ohjelma 12(37) 31.10.2016) fyysisesti vammaiset, kehitysvammaiset, dementiaa sairastavat ja mielenterveyskuntoutujat.

Tilapäishoidon tarkoituksena on suoda levähdystauko läheistään hoitaville omaisille ja näin tukea heidän jaksamistaan. Tilapäishoitoa järjestetään ostopalveluna tai perhehoitona. Omaishoitajan lakisääteisiä vapaita järjestetään myös sijaishoitajuuden avulla.

3.1.2.7 Perhehoito

Perhehoito on suunnattu kehitysvammaisille ja ikäihmisille. Se on joko pitkäaikaista tai lyhytaikaista hoitoa, huolenpitoa ja asumisen järjestämistä kotona tai kodin ulkopuolisessa yksityiskodissa. Perhehoito antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuuden hyvään elämään perheessä ja läheisiin ihmissuhteisiin. Uusikaupunki kuuluu Varsinais-Suomen perhehoitoyksikköön, joka organisoii perhehoitoa kokonaisuudessaan. 1.1.2023 alkaen Varsinais-Suomen hyvinvointialue vastaa perhehoidosta kokonaisuudessaan.

3.1.2.8 Asunnonmuutostyöt

Vaikka uudisrakentamisen tavoitteena on muunneltavien, esteettömien ja asukkaan omatoimisuutta tukevien asuntojen riittävä tarjonta, asunnon muutostöiltä ei kuitenkaan aina voi välttyä. Asukkaan lähtökohdista suunnitellut ja toteutetut muutostyöt tukevat vammaisen henkilön omatoimista asumista, tekevät arjen turvallisemmaksi ja edistävät yhdenvertaista oikeutta omaehtoiseen elämään.

Pienimuotoisia asunnonmuutostöitä voidaan tehdä joko vammaispalveluina, lääkinnällisenä kuntoutuksena tai sosiaalihuoltolain perusteella. Näistä sosiaalihuoltolain mukaiset muutostyöt ovat tulosidonnaisia. (Vammaispalvelujen käsikirja)

- Vammaispalvelulain mukaisina asunnonmuutostöinä tehdään esimerkiksi kulkuväylien kovetuksia ja levennyksiä, pyörätuoliluiskia, kynnysten madalluksia, poistoja ja luiskaamisia sekä wc:n, pesuhuoneen ja keittiön muutostöitä. Muutostyöt tehdään olemassa oleviin tiloihin. Vammaispalvelulain nojalla ei tehdä peruskorjausta.

Uudisrakennuksessa voidaan korvata ne rakennusratkaisut, jotka ovat vamman kannalta välttämättömiä ja kalliimpia kuin normaaliratkaisut. Uudessakaupungissa asunnonmuutostyöt haetaan vammaispalvelusta.

- Sosiaalihuoltolain mukaisia asunnonmuutostöitä tehdään lähinnä vain vanhuksille. Tiukkojen tulorajojen ja määrärahojen vuoksi muutostyöt ovat suhteellisen vähäisiä.
- Valtion asuntorahaston myöntämää vanhusten ja vammaisten asuntojen korjausavustusta voidaan hakea ARA:n verkkoasioinnin kautta.

3.2. Monimuotoinen perhe-elämä

Vammaisella ihmisellä on oikeus parisuhteeseen ja oman perheen perustamiseen. Perheille suunnatut palvelut tulee toteuttaa vammaisen henkilön ja hänen läheistensä tarpeista käsin.

Vammaisilla vanhemmilla on oikeus perheille suunnattuun tukeen ja palveluihin. Lapsiperheissä perheen ja työn yhteensovittaminen on haasteellista niin vammaisille vanhemmille kuin vammaisen lapsen vanhemmille. Vammaisperheiden tuki- ja palveluverkoston muodostavat eri toimijat. Palvelun tuottajien joustava ja saumaton yhteistyö on edellytys perheiden saamille toimiville palveluille ja tuelle. (VAMPO 2010–2015)

Uudenkaupungin varhaiskasvatussuunnitelma, (2022) koskee kaikkia lapsiperheitä. Siinä korostetaan lapsen ja perheen hyvinvointia edistävää kasvatuskumppanuutta. Varhaiskasvatuksen lähtökohdaksi huoltajat ja

lapsen kasvatukseen osallistuvat laativat varhaiskasvatussuunnitelman, johon sisällytetään lapsen tuen tarpeiden määrittely.

Kynnys ry on kerännyt nettisivuilleen vammaisille ja pitkäaikaissairaille kohdennettua vanhemmuuden tukemiseen tarkoitettua materiaalia.

Uudenkaupungin varhaiskasvatussuunnitelma, 2022. Saatavilla:
https://uusikaupunki.fi/sites/default/files/2022-08/Uudenkaupungin%20varhaiskasvatussuunnitelma%202022_.pdf

3.3 Tukea liikkumiseen ja hyvinvointiin

Kirjasto

Kirjakassi on uusikaupunkilaisille vanhuksille ja liikuntaesteisille tarkoitettu kotipalvelu. Kirjakassikuljetuspalvelun avulla kirjaston aineisto kulkee kassissa asiakkaalle kotiin tai palvelutaloon. Kirjakassipalvelu on maksutonta. Kirjaston kotipalvelu kokoaa kirjakassin asiakkaan toiveiden mukaan. Kirjakassi toimitetaan asiakkaalle ja vanhat lainat palautetaan samalla. Kotipalveluasiakkaalla on käytössään pitkä laina-aika eli 8 viikkoa.

Uudenkaupungin kirjasto palvelee lukemisesteisiä asiakkaitaan Celia-palvelun avulla. Celia tuottaa kirjallisuutta esteettömässä muodossa mm. äänikirjoina ja pistekirjoina. Celian kirjoja voivat käyttää kaikki, joille tavallisen kirjan lukeminen sairauden, lukivaikeuden, vamman tai vastaavan syyn vuoksi on vaikeaa. Kirjastolla on oikeus rekisteröidä Celian äänikirjapalvelun käyttäjäksi kirjaston asiakkaita ja kirjastossa opastetaan myös Celia-palvelun käyttöön.

Museo

Uudenkaupungin museo tuottaa museotiloissa järjestettävien näyttelyiden lisäksi monenlaista seinätöntä toimintaa ja palvelua. Erilaiset verkkonäyttelyt ja mobiilioppaat mahdollistavat paikallishistoriaan tutustumisen myös joko kotoa käsin tai itsenäisesti liikkuen. Museon edustajat vierailevat myös monien eri yhdistysten tilaisuuksissa kertomassa historiasta, näyttämässä valokuvia, pitämässä luentoja ym. Nämä ovat uusikaupunkilaisille yhdistyksille, palvelulaitoksille ja oppilaitoksille ilmaisia.

3.3.1 Kuljetuspalvelut

Kuljetuspalveluita tuotetaan vammaispalvelulain, kehitysvammalain ja sosiaalihuoltolain nojalla. Kehitysvammalain perusteella järjestetään päivätoiminnan kuljetuspalveluja. Vammaispalvelulain nojalla järjestetään vaikeavammaisten asiointiin, virkistykseen, työssäkäyntiin ja koulutukseen liittyviä kuljetuspalveluita. Sosiaalihuoltolain nojalla kuljetuspalveluita tuotetaan lähinnä ikäihmisille kohdennettuina tukipalveluina.

Vammaispalvelulain mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle tarvittaessa kuljetuspalveluihin liittyvät saattajapalvelut. (Vammaispalvelujen käsikirja)

Uudessakaupungissa vammaispalvelulain mukaiset kuljetuspalvelut on kilpailutettu. Yrittäjien päivitetty listaus näkyy kaupungin kotisivuilla. Maksuvälineenä toimii MaksukorttiPlus ja palvelua haetaan vammaispalvelutoimistosta. Hakulomake löytyy myös kaupungin kotisivuilta.

Kuljetukset toteutetaan yksittäistakseilla ja invataksella. Tavoitteena on lisätä esteettömiä kulkumahdollisuuksia, parantaa kuljetuspalveluja kaupunkialueella sekä järkipäivästä yhteisten varojen käyttöä.

Uudessakaupungissa on myös suunnitteilla hakea valtion tukea Kestävän liikkumisen suunnitelman tekemiseen, jossa pureudutaan myös joukkoliikenteeseen ja muihin kulkumuotoihin.

3.3.2 Apuvälinepalvelut

Apuvälinepalvelut on tarkoitettu niille vammaisille uusikaupunkilaisille, joilla on vaikeuksia selviytyä päivittäisestä elämästä ilman kyseistä välinettä. Apuvälinearvio tehdään usein eri ammattiryhmien yhteistyönä ja yksilöllisesti joko lainaamossa, asiakkaan kotona tai apuvälineen hankintapaikassa. Erikoissairaanhoidon vastaa muun muassa lasten ja aistivammaisten (näkö-, kuulo- tai puhevammaisten) apuvälineistä sekä sähköpyörätuolien ja ympäristönhallintalaitteiden lainauksesta. Kansanterveyslain nojalla apuvälineiden lainaaminen on maksutonta.

Apuvälinearviota tehtäessä ja välineitä hankittaessa vammaisen henkilön asiantuntemusta omasta vammastaan ei pidä ohittaa. Vammaisten

asiakkaiden aito kuuleminen on edellytys yhdenvertaisuuden toteutumiselle ja sille, että vammainen henkilö voi käyttää apuvälineitä, jotka mahdollisimman hyvin palvelevat käyttäjänsä.

Apuvälineiden lainaus tapahtuu Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin apuvälinekeskuksesta.

- Perusterveydenhuollon perusapuvälineiden arviointi ja luovutus tapahtuu apuvälinelainaamon kautta, jolloin lähetettä ei tarvita.
- Vaativien apuvälineiden arviointiin tarvitaan lähete, mikäli kyseessä on henkilön ensimmäinen apuvälinetarve.
- Apuvälineiden uusinnat onnistuvat ottamalla yhteyttä apuvälinekeskukseen.
- Apuvälineiden huolto ja korjaus tapahtuvat ottamalla yhteyttä suoraan apuvälinekeskuksen huoltoyksikköön tai lainaamoon.

Vaikeavammaisilla on subjektiivinen oikeus vammaispalvelulain nojalla myönnettäviin, asuntoon kiinteästi asennettaviin apuvälineisiin ja laitteisiin. Vammaispalvelulain nojalla voidaan lisäksi antaa avustusta harkinnanvaraisesti myönnettävien päivittäisistä toimista selviytymiseen tarvittavien välineiden, koneiden ja laitteiden hankintaan. Näitä laitteita ovat esimerkiksi pyykinpesukone, auto tai auton apuvälineet. Mainittuja laitteita voidaan myös antaa asiakkaalle lainaksi.

3.3.3 Tulkkauspalvelut

Tulkkauspalveluun ovat oikeutettuja kuulonäkövammaiset, kuulovammaiset ja puhevammaiset henkilöt, jotka vammansa vuoksi tarvitsevat tulkkausta. Tulkkauksen tarve voi liittyä asiointiin, opiskeluun, työssä käymiseen, yhteiskunnalliseen osallistumiseen sekä harrastamiseen ja virkistykseen. Tulkkipalvelujen järjestämisvastuu on KELA:lla. (Vammaispalvelujen käsikirja)

Lain vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluista 133/2010 perusteella kuulonäkövammaisella henkilöllä on mahdollisuus saada tulkkauspalvelua vähintään 360 ja kuulo- tai puhevammaisella henkilöllä vähintään 180 tuntia kalenterivuoden aikana.

Maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden osalta tulkkauspalvelun järjestämisestä palaverissa, vastaanotoilla tai kotikäynneillä, vastaa viranomainen.

3.3.4 Tulkitsemis- ja avustajapalvelut

Lapsella on oikeus kommunikoida ja olla vuorovaikutuksessa. Kommunikointi ja vuorovaikutus ovat edellytys lapsen oppimiselle ja kehittymiselle. Tulkitsemispalvelun tavoitteena on, että toiset lapset ja lapsen kanssa toimivat aikuiset tuntevat lapsen tavan kommunikoida. Esi- ja perusopetuksessa annettavasta tulkitsemispalvelusta vastaa Kasvun ja oppimisen palvelut. (Vammaispalvelujen käsikirja)

Perusopetuslain 31 §:n mukaan vammaiselle ja muulle tukea tarvitsevalle oppilaalle kuuluvat opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet. Palvelut kuuluvat sekä esi- että perusopetukseen. Palveluiden tarkoituksena on taata lapsen kasvun ja oppimisen perusedellytykset sekä mahdollisimman esteettömät oppimisympäristöt. Tavoitteena on edistää lapsen kehitystä ja oppimista sekä mahdollistaa vuorovaikutus ja osallisuus kaikkina työpäivinä. Koulussa perusopetuslain mukainen avustajapalvelu on ensisijainen palvelu suhteessa vammaispalvelulain mukaiseen henkilökohtaiseen apuun.

Avustajan tai koulunkäynnin ohjaajan päätehtävä on lapsen tai nuoren tukeminen. Avustajapalvelun tavoitteet riippuvat oppilaan tarpeista ja tavoitteista. Tavoitteena voi olla oppilaan omatoimisuuden ja itsenäisen selviytymisen tukeminen, saavutettavan oppimateriaalin valmistaminen tai oppilaan avustaminen liikkumisessa, ruokailussa tai wc-käynneissä. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle lapselle tai koko opetusryhmälle.

Vammaispalvelulain nojalla voidaan lisäksi harkinnanvaraisesti myöntää kommunikointi-ohjausta kotiin tai toimintaympäristöön tukemaan puheenkehitystä.

3.4 Perusturva arjen elämässä

Arkinen perusturva rakentuu kunnan peruspalveluista sekä vammaispalvelulain ja kehitysvammalain mukaisista palvelu- ja tukitoimista. Tässä luvussa tarkastellaan lähinnä terveyden- ja sairaanhoitoon sekä kuntoutukseen liittyviä palveluja.

3.4.1 Terveys- ja kuntoutuspalvelut

Uudenkaupungin kaupungin hyvinvointipalvelut koostuvat ikäihmisten hyvinvoinnin, sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveystalvelujen vastuualueista. Hyvinvointipalvelut rakentuvat kotona ja arjen ympäristössä tapahtuvasta tuesta ja palveluista, matalan kynnyksen palveluista, monialaisista ja monitoimijaisista hyvinvointikeskuksen palveluista sekä kaikkien uusikaupunkilaisten yhteisistä erityispalveluista. Palvelutarjontaa täydennetään sähköisillä palveluilla. 1.1.2023 alkaen Varsinais-Suomen hyvinvointialue on vastuussa terveys-, mielenterveys ja kuntoutuspalveluiden järjestämisestä.

3.4.2 Kuntoutus

Kuntoutus-käsite kattaa laajasti erilaisia toimintoja. Puhutaan muun muassa lääkinällisestä, ammatillisesta, sosiaalisesta, kasvatuksellisesta, liikunnallisesta, toimintakyky-, apuväline- ja mielenterveyskuntoutuksesta. On vaikea määritellä rajaa sille, mikä on kuntoutusta ja mikä ei. Monialaisessa kuntoutuksessa vastuu jakautuu monelle. Tämä voi johtaa siihen, että mikään taho ei tunnista ensisijaista vastuutaan kuntoutuksesta. Kuntoutujalle taas palveluiden yhteensovittamisella on suuri merkitys. Siksi hänen tulee saada selkeä käsitys kokonaisvaltaiseen kuntoutussuunnitteluun ja asiakkaan oikeuksiin perustuvista palveluista. (Järvikoski, 2013; VAMPO 2010–2015)

Kuntoutuspalveluita vammaisen henkilö voi saada muun muassa terveyskeskuksen, yliopistosairaalan, Kansaneläkelaitoksen, valtion tai vakuutusyhtiön kautta. Kuntoutusta saa yksilöllisen kuntoutussuunnitelman perusteella. Se on kuntoutumisen kokonaisjärjestelyjen tueksi laadittu palvelusuunnitelmaan pohjautuva asiakirja. Kuntoutussuunnitelma laaditaan yhdessä lääkärin, asiakkaan ja/tai hänen huoltajansa kanssa. (Vammaispalvelujen käsikirja)

Mielenterveyskuntoutujien palveluista vastaa mielenterveys- ja päihdeyksikkö yhteistyössä perusterveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden kanssa. Tällä hetkellä lastenpsykiatrian palveluita tuotetaan ostopalveluna.

Kehitysvammaisten erityisneuvolan palveluita tuotetaan sekä omana toimintana että ostopalveluna Kehitysvamma-alan tuki- ja osaamiskeskuksesta (KTO). Omassa kehitysvammaneurolassa kokoontuu

moniammatillinen työryhmä, joka yhdessä asiakkaan ja hänen omaistensa kanssa suunnittelee tarvittavia kuntoutuksia ja palveluita.

3.4.3 Terveyden- ja sairaudenhoito

Lääkäreiden vaihtuvuus saattaa aiheuttaa ongelmia luottamuksellisen ja turvallisen hoitosuhteen muodostumiseen. Erikoissairaanhoidon asiakkaat hoidetaan Turun yliopistosairaalassa ja kehitysvammaisten erityishoito Kehitysvamma-alan tuki- ja osaamiskeskuksessa Paimiossa.

Uudenkaupungin ikäihmisten palvelut järjestää kotisairaalapalveluita kaikille paikkakuntalaisille. Uudessakaupungissa toimii myös yksityisiä lääkäriasemia.

Terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden toimitilojen ja niiden ympäristöjen esteettömyyteen, saavutettavuuteen ja oikeanlaiseen kommunikaatioon (esimerkiksi visuaaliseen ja auditiiviseen informaatioon) tulee kiinnittää erityistä huomiota.

3.4.3 Hoitotarvikejakelu

Tarvikkeita eräiden pitkäaikaisten sairauksien hoitoon ja seurantaan jaetaan vastikkeetta osana kaupungin terveydenhoitoa. Hoitovälineiden saamiseen tarvitaan lääkärin lähete.

3.5 Koulu, opiskelu ja työelämä

Mahdollisuudet omatoimisuuteen ja osallisuuteen laajenevat merkittävästi kouluttautumisen myötä. Jokainen Suomessa vakinaisesti asuva lapsi on oppivelvollinen. Vammaisella lapsella ja nuorella tulee olla ensisijaiset ja yhdenvertaiset mahdollisuudet käydä koulua ja opiskella yhdessä ikätovereidensa kanssa. Hänellä tulee olla mahdollisuus kykyjensä ja tarpeidensa mukaisesti saada myös muuta kuin perusopetusta. Jos oppilaan koulunkäyntiä tai opiskelua ei kyetä riittävästi tukemaan yleistä koulutusjärjestelmää täydentävillä palveluilla, hänellä on oikeus saada koulutusjärjestelmään ja -ympäristöön sulautettua erityisopetusta. (Vammaispalvelujen käsikirja)

Vammaisten nuorten opiskeluun liittyviä joustotarpeita tulee huomioida aiempaa järjestelmällisemmin. Eri koulutus- ja opiskeluasteiden nivelvaiheessa annettavaan ohjaukseen tulee panostaa. Tuella tai sen

puuttumisella voi olla kauaskantoiset vaikutukset nuoren elämään ja tulevaisuuteen. Ammatti-, lukio- ja korkeakouluopinnoissa yhdenvertaisuutta edistetään varmistamalla opiskelun sujumisessa tarvittavat palvelut. Myös opiskelumateriaalien tulee olla tarpeen mukaisesti saatavina esteettöminä ja saavutettavina. (VAMPO 2010–2015)

Työ tarjoaa ihmisille mahdollisuuden rakentaa omaa hyvinvointiaan. Työ on myös avain köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisyyn. Siksi myös vammaisen henkilö tulee huomioida avoimilla työmarkkinoilla ja hänellä tulee olla mahdollisuus palkkasuhteiseen ansiotyöhön. (VAMPO 2010–2015)

Vuoden 2015 alussa voimaan astunut Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) edellyttää ns. kohtuullisia mukautuksia työpaikoilla ja opiskelussa. Niillä tarkoitetaan tapauskohtaisesti toteutettavia tarpeellisia ja asianmukaisia muutoksia ja järjestelyjä, joilla ei aiheuteta suhteetonta tai kohtuutonta rasitetta, ja joilla varmistetaan vammaisten ihmisten mahdollisuus käyttää kaikkia ihmisoikeuksia ja perusvapauksia yhdenvertaisesti muiden kanssa. Kohtuullisten mukautusten epääminen on laissa kiellettyä syrjintää.

3.5.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea siten kuin varhaiskasvatuslaissa (540/2018) on säädetty. Oikea-aikaisella, yksilöllisesti kohdennetulla ja lapsen tarpeiden mukaisella tuella edistetään lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Samalla ehkäistään lapsen ongelmien kasvamista ja monimuotoistumista sekä riskiä syrjäytyä. Tuen tasojen välillä siirrytään joustavasti ja tuen taso arvioidaan aina tapauskohtaisesti. Tehostetun tai erityisen tuen edellytyksenä ei ole, että lapsi on ensin saanut muulle tasolle kuulunutta tukea.

Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvät tarpeet. Lasta kuullaan lapsen ikä ja kehitys huomioiden. Varhaiskasvatuksessa tuki rakentuu lapsen yksilöllisiin tarpeisiin vastaamisesta sekä yhteisöllisistä ja oppimisympäristöihin liittyvistä ratkaisuista. Varhaiskasvatuksessa huolehditaan siitä, että jokainen lapsi kokee itsensä hyväksytyksi omana itsenään sekä ryhmän jäsenenä. Kannustamalla lasta ja antamalla hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan

kehittymistä. Lapsen tarvitsema tuki ja toimenpiteet kirjataan päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Varhaiskasvatuksen järjestäjä on velvollinen antamaan lapselle hänen tarvitsemaansa tukea päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Lapsen tuen tarve arvioidaan ja tukea järjestetään viivytyksettä. Tuki varhaiskasvatuksessa järjestetään yleisenä, tehostettuna ja erityisenä tukena inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Jokaisella lapsella on lähtökohtaisesti oikeus saada tukea omassa lapsiryhmässään erilaisin joustavin järjestelyin. Mikäli lapsen tuen tarpeet sitä edellyttävät, lapsella on oikeus osallistua varhaiskasvatukseen pienryhmässä tai erityisryhmässä.

Lapsen kannalta on tärkeää, että tuki muodostaa johdonmukaisen jatkumon varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen aikana sekä lapsen siirtyessä perusopetukseen.

Lapsella on oikeus saada tukea sopivalla tuen tasolla heti, kun tuen tarve on havaittu. Lapsen tuen saanti ei edellytä lääketieteellistä diagnoosia tai muuta terveydenhuollon tai sosiaalihuollon lausuntoa. Lapsella on myös oikeus tuen palveluihin ja apuvälineisiin tuen tarpeen mukaan.

Varhaiskasvatuksen järjestäjä vastaa niistä tukitoimista ja apuvälineistä, joita lapsi tarvitsee varhaiskasvatukseen osallistumiseensa. Tällaisia ovat esimerkiksi

- liikkumiseen ja muihin fyysisiin toimintoihin liittyvät järjestelyt, kuten pyörätuoliliuskat ja kaiteet tai
- lapsen kommunikaatioon, näköön, kuuloon, liikkumiseen tai muuhun fyysiseen tarpeeseen liittyvät apuvälineet, kuten kommunikointia tukevat lelut, digitaaliset sovellukset, pelit tai äänikirjat.

Tuen eri muotoja käytetään kaikilla tuen tasoilla lapsen tuen tarpeen mukaisesti. Tuen muotoja voi toteuttaa samanaikaisesti heti tuen tarpeen ilmettyä osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa. Varhaiskasvatuksen työtapoja ja oppimisympäristöjä muunnellaan lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan. Tukitoimet suunnitellaan pedagogisesti niin, että lapsen osallisuus, oikeus oppia ja toimia osana vertaisryhmää toteutuvat lapsen edun mukaisesti. Lapsen tuki voi sisältää pedagogisia, rakenteellisia ja hoidollisia tuen muotoja.

Varhaiskasvatuksen toimipaikoissa arvioidaan aina tapauskohtaisesti, voidaanko lääke- tai sairaudenhoito toteuttaa osana lapsiryhmän perustoimintaa. Jokaisen lapsen kohdalla tehdään lapsen tilanteen kokonaisarviointi. Lapsen lääke- tai sairaudenhoito ei ole riippuvainen varhaiskasvatuslain mukaisesta tuen tasosta, vaan hoitoa annetaan tuen tasosta riippumatta lapsen tarpeen mukaan.

3.5.2 Perusopetus

Vammaiset lapset ja nuoret voivat opiskella perusopetuksen oppimäärän omassa kotikaupungissaan. Jos perusopetukselle asetettuja tavoitteita ei lapsen vammaisuuden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin. Vaikeasti vammaiset oppilaat kuuluvat kaikki pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin ja heidän opetuksensa voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain. Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Vammaisen oppilas saa maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkintamis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet. Erityisen tuen päätöksessä määritetään konkreettisesti oppilaalle tarjottavat tuen palvelut. Oppilas voi opiskella omassa lähikoulussa yleisopetuksen ryhmässä, pienryhmässä taikka erityisluokalla. Vaikeimmin vammaisten oppilaiden opetus järjestetään keskitettynä erityisluokkaopetuksena Saarniston koulussa. Uudellakaupungilla on myös sopimus Rasion kaupungin kanssa Mylly-Antin erityiskoulusta. Mylly-Antti tarjoaa esi- ja perusopetusta vaativaa erityistä tukea tarvitseville lapsille ja nuorille, joilla on muun muassa kehitysvammaisuutta ja/tai autismin kirjoa ja/tai psykososiaalisen tuen tarvetta.

Vammaisen oppilas voi osallistua koulun iltapäivätoimintaan riippumatta hänen tuen tarpeestaan. Mikäli perusopetuslain alainen iltapäivätoiminta ei ole oppilaalle riittävä palvelu, hänellä on oikeus myös laajempaan vammaispalvelulain alaiseen iltapäivähoitoon.

3.5.3 Toinen aste ja korkeakoulut

Oppimisen tukea koskevan lainsäädännön säädöspohja on samantyyppinen sekä perusopetuksessa, ammatillisessa koulutuksessa että lukiokoulutuksessa. Vammaisella oppilaalla on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin, opetuspalveluihin, opiskelijahuoltoon ja erityisiin apuvälineisiin. Opetussuunnitelmissa kiinnitetään huomiota esimerkiksi siihen, että opiskelijaa autetaan erityisellä tuella suorittamaan lukio-opinnot tasavertaisesti muiden kanssa.

Lukiolain 28§ mukaisesti Opiskelijalla, jolla on kielellisten erityisvaikeuksien tai muiden oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti.

Uudessakaupungissa vammainen opiskelija voi opiskella toisen asteen oppilaitoksissa; Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymän ammattiopisto Novidassa tai Uudenkaupungin lukiossa. Opiskelu näissä oppilaitoksissa edellyttää kuitenkin useimmiten kohtuullisen lievää vamma-astetta. Opiskelun tukipalveluja ei aina ole helppo järjestää. Ongelmia voi myös olla oppilashuollon palveluiden koordinoinnissa, oppimisvaikeuksien diagnosoinnissa tai erityisopettajaresurssien kohdentumisessa.

Toisen asteen ammatillista erityisopetusta tarjoaa Ammattiopisto Spesia. Spesia on valtakunnallisesti toimiva ammatillinen erityisoppilaitos, jolla on toimipiste myös Uudessakaupungissa. Spesian koulutustarjontaan Uudessakaupungissa kuuluu työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus (Telma). Muissa toimipisteissä on laaja tarjonta erityisammattikoulun koulutusaloja. Kaikkien vammaisryhmien kohdalla toisen asteen koulutukseen hakeutumisen mahdollisuudet eivät ole yhtä hyvät. Vaikeimmin vammaisille suunnattu tutkintoon valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus ovat vakiintuneet osaksi Spesian koulutustarjontaa. Koulutuspaikkojen määrä on kuitenkin hakijamäärään nähden riittämätön. Samoin riittämätön ohjausresurssi voi muodostua esteeksi koulutukseen osallistumiselle.

Uudessakaupungissa ei järjestetä korkeakoulutusta.

3.5.4 Työelämän mahdollisuudet

Työllistymisen tavoitteena on vammaisen henkilön sijoittuminen koulutustaan vastaavaan työhön tai mahdollisuus jatkaa työssään vammautumisen jälkeen. Työpaikoilla erilaisten työntekijöiden huomioiminen on kaikkien etu. Joustavat yksilölliset työmuodot ja työajat sekä esteettömät ja saavutettavat työolosuhteet mahdollistavat vammaisille työnteon.

Työelämää koskevat lait ja määräykset eivät saa syrjiä vammaisia henkilöitä eivätkä asettaa esteitä heidän työllistymiselleen. Myös vammaisella ihmisellä on oikeus työntekoon, josta saa palkan ja joka kartuttaa sosiaaliturvaa.

Työnantajat eivät usein tunne riittävästi eri tukimuotoja. Osatyökykyisiin suhtautumisen historia näkyy edelleen työllistämiseen liittyvissä asenteissa. Vamma on aina yksilöllinen ja sen vaikutus työkykyyn on yksilökohtainen. Vain alle 10 % osatyökykyisistä on niin vaikeavammaisia, että vamma haittaa huomattavasti heidän selviytymistään työelämässä.

3.6 Elämä vapaa-ajalla

3.6.1 Nuorisopalvelut

Nuorisotyön tavoitteena on tarjota yhdenvertaista vapaa-ajan toimintaa nuorille, jonka tavoitteena on nuorten kasvun, itsenäistymisen ja osallisuuden tukeminen.

Nuorisopalvelut järjestävät Uusikaupunkilaisille nuorille avoimien ovien toimintaa nuorisotiloilla, nuorten ryhmätoimintaa, retkiä ja tapahtumia. Näiden lisäksi nuorisopalveluissa toteutetaan etsivää nuorisotyötä sekä koulunuorisotyötä. Nuorten osallisuuden toteutuminen otetaan huomioon eri palveluissamme, nuorten esille tuomat asiat otetaan huomioon. Erityisesti nuorten osallisuustyötä toteutetaan nuorisotilojen talokokouksissa sekä nuorisovaltuuston toiminnassa. Uudenkaupungin nuorisovaltuusto edustaa kunnan nuoria kunnallisessa päätöksenteossa. Nuorisovaltuuston tehtävänä on tuoda nuorten ääni kuuluviin, ottaa kantaa ajankohtaisiin asioihin sekä tehdä aloitteita ja kannanottoja.

Kirjastopalvelut

Yleinen kirjasto on maksuton peruspalvelu kaikille kuntalaisille. Kirjasto tarjoaa pääsyn aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin, ylläpitää monipuolista ja ajantasaista kokoelmaa sekä tarjoaa tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedonhankintaan. Kirjasto edistää myös kirjallisuutta sekä lukemista esimerkiksi ryhmäkäyntien, kirjanäyttelyjen ja erilaisten tapahtumien avulla. Kirjaston tehtävänä on myös edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua sekä tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen ja kansalaistoimintaan.

Museo

Museo tarjoaa toiminnallaan paitsi näyttelytiloja näyttelyineen myös yhä enemmän pääsyä paikallishistoriaan liittyvään tietoon ja kokoelmiin erilaisten maksuttomien avointen kokoelmatietojen ja verkkonäyttelyiden avulla. Museo järjestää tapahtumia, opastuksia, luentoja, tuottaa artikkeleita ja jakaa tietoa laajasti myös eri sosiaalisen median kanavissa.

3.6.2 Kulttuuri- ja liikuntapalvelut

Kulttuuripalvelut tukee uusikaupunkilaisten hyvinvointia tarjoamalla kohdennettua toimintaa eri väestö- ja ikäryhmille. Maksuttomia konsertteja ja tilaisuuksia järjestetään yhteistyössä kaupungin muiden palvelukeskusten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa, joiden lisäksi kulttuuripalvelut tuottaa mahdollisuuksien mukaan vierailevia esityksiä muun muassa eri asumispalveluyksiköihin. Kulttuurikeskus Crusellin taidenäyttelytoiminta on pääsymaksutonta ja pääsymaksullisiin konsertteihin on liikuntaesteisten avustajilla vapaa pääsy.

Liikuntapalvelut lisää liikuntapalveluja luomalla liikunnan harrastamista sekä muuta terveyttä edistävää fyysistä aktiivisuutta niin, että mahdollisimman moni uusikaupunkilainen liikkuu haluamallaan tavalla ja tasolla.

Tavoitteena on tuottaa uusikaupunkilaisille mielekkäitä ja tarkoituksen mukaisia liikuntapalveluja. Laadukkaita ja monipuolisia palveluja tuottamalla ja niistä tehokkaasti tiedottamalla mahdollistetaan kaikkien kaupunkilaisten ohjautuminen tarjolla olevien palvelujen pariin. Tärkeänä osana palvelujen tuottamista on yhteistyö eri tahojen kanssa.

Uudessakaupungissa myös erityis- ja terveysliikunnan parissa on mahdollisuus harrastaa monenlaista. Sen mahdollistavat Eläkeläisyhdistykset, Kansanterveys- ja vammaisyhdistykset, Vakka-Suomen kansalaisopisto ja kaupungin liikuntatoiminta.

3.7 Esteettömyys

Esteettömyys ja saavutettavuus muodostuvat fyysisestä, sosiaalisesta ja psyykkisestä ympäristöstä, jossa palvelut ja tiedonsaanti ovat yhdenvertaisesti tarjolla kaikille eivätkä asenteet sulje ketään ulkopuolelle. Sujuva osallistuminen on silloin mahdollista, olipa kyse työnteosta, harrastuksista, kulttuurista, opiskelusta tai palveluista. Myös apuvälineiden käyttö on mahdollista ja tieto on ymmärrettävässä ja saavutettavassa muodossa. Kun vammaisten henkilöiden sekä lasten ja ikääntyneiden tarpeet huomioidaan jo suunnitteluvaiheessa, palvelut ja rakennettu ympäristö ovat kaikkien käyttäjien kannalta toimivia, turvallisia ja helposti saavutettavia.

Kävelyn ja pyöräilyn -ohjelma

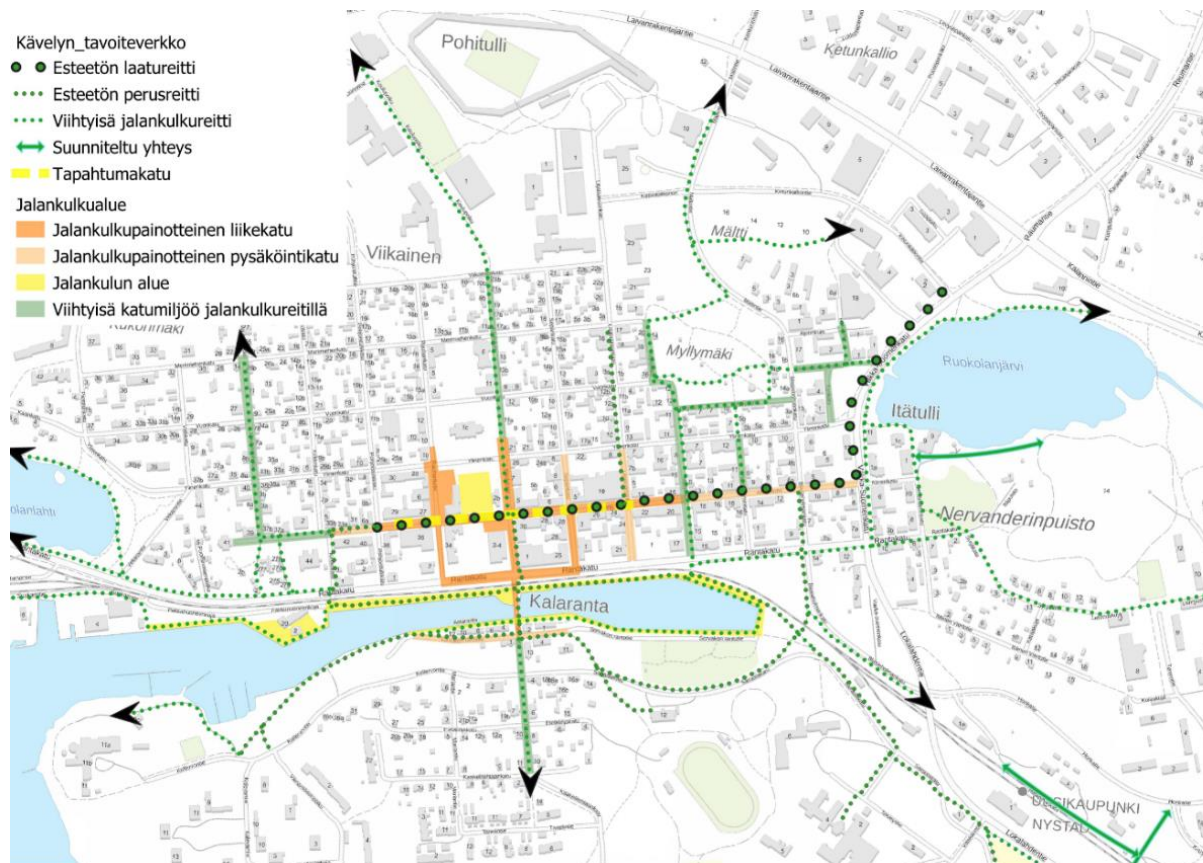
KäPy-ohjelman päätavoite on esteettömän ja viihtyisän kävelypainotteisen keskustan toteuttaminen.

Keskusta-alueen kävelyn tavoiteverkko ohjaa alueen suunnittelua ja rakentamista. Keskeiset reitit ovat esteettömyyden perustasoa ja markettien alueelta Vakka-Suomenkadun kautta torille esteettömyyden laatutasoa.

Ohjelmassa määritetty tavoiteverkon kunnostusohjelma on usealle vuodelle jakautuva toimenpiteiden kokonaisuus, jossa tavoiteverkolla nykytilassa olevia epäkohtia, esim. liian kapeita väyliä, jyrkkiä reunakantteja tai huonokuntoista laatoitusta, aletaan korjata.

Toimenpiteet kohdistuvat nimenomaan keskusta-alueelle, jossa lähes kaikki julkiset palvelut sijaitsevat. Liikuntarajoitteisten mahdollisuuksia itsenäiseen (ja/tai avustettuun) aktiiviseen liikkumiseen pyritään tukemaan. Suunnitteluperusteina ovat myös esim. materiaali- ym. kontrastirajat ja vilkkaimmilla osuuksilla kävelyn ja pyöräilyn erottaminen toisistaan. Nämä palvelevat myös näkörajoitteisia. Pohjimmiltaan ohjelman tavoite on nostaa kävely ja pyöräily kumpikin tasavertaisiksi kulkumuodoiksi auton rinnalle

taajamissa. Liikennejärjestelmän ja -infran tulee palvella kaikkia tienkäyttäjiä, myös niitä, joilla on rajoitteita.

3.7.1 Tiedonsaannin erilaiset kanavat

Tietotekniikan kehitys on monin tavoin muuttanut tiedonsaantia ja mahdollistanut uusia tapoja yhteydenpitoon ja asiointiin. Kuvaa, tekstiä ja ääntä on mahdollista siirtää nopeiden verkkoyhteyksien kautta etäisyyksistä riippumatta. Kun verkkoviestintä on saavutettavaa, sisältö on selkeää ja ymmärrettävää sekä helppokäyttöistä ja helposti saatavaa. Viestinnässä käytetään selkeää kieltä ja verkkosivujen tuottamisessa otetaan huomioon erilaisten apuvälineiden käyttäjät. Lisäksi tietoa tulee voida lähettää ja vastaanottaa eri aistien välityksellä. Lähes kaikki verkkosivujen tieto olisi mahdollista tarjota myös apuvälineiden kuten ruudunlukuohjelman ja pistekirjoitusnäytön avulla. (Salo 2013)

3.7.2 Joukkoliikenne

Palvelujen ja asiointin saavutettavuutta on esimerkiksi palvelujen saaminen lähietäisyydellä ja toimivat joukkoliikenneyhteydet julkisiin palveluihin. Se on myös helppoa pääsyä rakennuksiin ja esteettömyyttä niissä toimiessa. Saavutettava asiointi tarkoittaa myös turvallista, miellyttävää ja vaivatonta liikkumista sekä portaatonta siirtymistä, olipa kyse liikennevälineestä, rakennuksesta tai ympäristössä liikkumisesta. Hyvä kuunteluympäristö, valaistus ja visuaalisesti selkeät ohjeet ja opasteet auttavat hahmottamaan ympäristöä. Mahdollisimman hajuton, pölytön, vedoton ja lämpötilaltaan miellyttävä sisäilma parantaa kaikkien asiointia.

Uudessakaupungissa on alkamassa joukkoliikenneselvitys. Lisäksi joukkoliikennettä koskevat uudet nettisivut pyrkivät esittämään joukkoliikenneasiat aiempaa selkeämmin.

Kaupungin kuntalaisasiointiin tarkoitetut verkkoasiointipalvelut löytyvät kootusti kaupungin verkkosivujen Asioi verkossa -sivujen kautta. Lisäksi kaupungin verkkosivuilta löytyy Chat-neuvontapalveluita.

3.7.3 Esteetön rakennettu ympäristö

Esteettömät rakennukset ja ympäristö lisäävät kaikkien uusikaupunkilaisten, mutta erityisesti vammaisten ja ikääntyvien ihmisten yhdenvertaisuutta. Hyvä asuminen on itsenäisen elämän keskeisimpiä asioita. Tämän lisäksi esteettömyyden avulla parannetaan ympäristön käytettävyyttä ja edistetään kestävä kehitystä.

Esteettömyystiedon keskus (ESKE) neuvoo ja ohjaa esteettömyysasioissa. Se järjestää myös koulutusta sekä tuottaa ja jakaa esteettömyyteen liittyvää tietoa.

Asemakaavoitus

Asemakaavoitusta ohjaa maankäyttö- ja rakennuslaki, jonka 5 § kuuluu: ”Alueiden käytön suunnittelun tavoitteena on vuorovaikutteiseen suunnitteluun ja riittävään vaikutusten arviointiin perustuen (mm.): ... edistää turvallisen, terveellisen, viihtyisän, sosiaalisesti toimivan ja eri väestöryhmien, kuten lasten ja vanhusten ja vammaisten, tarpeet tyydyttävän elin- ja Vammaispoliittinen ohjelma 31(37) 31.10.2016 toimintaympäristön luomista.” Asemakaava on mahdollistaja; myös

rakennusvalvonnalla ja toteutustahoilla on rakennetun ympäristön lopputuloksesta iso vastuu.

Palveluasuntoja voidaan ja niitä tulee rakentaa erityisryhmille aivan tavallisille asuinkerrostalo-, rivitalo- ja erillispientalotonteille. Asemakaavoissa tulee luoda edellytykset erityisryhmien palveluasumisen sijoittumiseen sekoittuneesti muun asumisen joukkoon. Vammaisten tai muiden erityisryhmien palveluasunnot eivät edellytä asemakaavoihin erityismerkintää, kun ne toteutetaan ilman omalle kiinteistölle toteutettavia palvelutiloja.

Kaavoissa on käytetty määräyksiä, joilla varmistetaan palveluasuntojen sijoittaminen muun asumisen joukkoon sekä palveluasuntojen tarvitsemien tonttikohtaisten yhteis- ja palvelutilojen rakentamismahdollisuus. Näitä tontteja on varattu kaavoissa yli tarpeen; kaavat sallivat tonttien rakennusalan hyödyntämisen myös pelkkänä asuinrakennuskohteena. Tehostettu palveluasuminen eli ympärivuorokautinen hoiva-asuminen edellyttää asemakaavassa sopivaa käyttötarkoitusta, joka sisältää mm. palvelutilavaraukset.

Oleellista palveluasuntojen sijoittamisessa on joukkoliikenteen ja palveluiden läheisyys, joten asemakaavojen tulee tarjota toiminnoiltaan sekoittunutta kaupunkirakennetta. Hyvänä ratkaisuna voivat olla palvelukorttelit, jotka tarjoavat laajemmankin alueen kaikille asukkaille erilaisia palveluita ja joiden yhteydessä voi olla esim. vammaisille ja vanhuksille palveluasuntoja tai tehostettua palveluasumista tarjoavia palvelutaloja.

Asemakaavassa perustason esteettömyyttä ei tarvitse erikseen mainita, koska laki edellyttää perustasoa ilman asemakaavaakin (mm. MRL 117 §). Sen sijaan asemakaavoissa voidaan osoittaa, jos kohde yksiselitteisesti edellyttää erikoistason esteettömyyttä, mikä tarkoittaa, että kohteessa on liikkumisen lisäksi kiinnitettävä erityistä huomiota myös näkemiseen, kuulemiseen ja selkeyteen liittyviin asioihin.

Muita näkökohtia, joilla asemakaavoissa voidaan edesauttaa myös vammaisten parempia elinoloja, ovat esimerkiksi turvalliset liikenneratkaisut, jalankulkijamaailman laadukkuus, hyvien joukkoliikenneyhteyksien mahdollistaminen ja ylipäänsä turvallinen elinympäristö, joka puolestaan muodostuu yhdessä viihtyisästä,

esteettömästä, laadukkaasta, kerroksellisesta ympäristöstä, jossa toiminnot ovat sekoittuneita ja joka tukee yhteisöllisyyttä.

Asemakaavahankkeisiin liittyvän vuorovaikutuksen järjestämisessä tulee ottaa huomioon toiminnallisen tasa-arvon periaate ja varmistaa että kaikki eri väestöryhmät voivat tasapuolisesti halutessaan ottaa osaa kaavaprosessiin ja saavat tiedon kaavahankkeen eri vaiheista ja osallistumismahdollisuuksista.

Kadut

Parhaat esteettömän rakentamisen ohjeet on laatinut Helsingin kaupunki (SuRaKu-ohjeet). SuRaKu-korteissa esitetään yleisohjeet esteettömien julkisten ulkoalueiden suunnitteluun, rakentamiseen ja kunnossapitoon. Näitä ohjeita pyritään noudattamaan myös Uudenkaupungin suunnittelussa.

Suunnittelun yhteydessä laaditaan esteettömyyssuunnitelma, jonka avulla pyritään ratkaisuihin, joissa sisäänkäyntien portaita tai luiskia ei katualueella tarvittaisi.

Liikenteen ohjauksessa ja opastuksessa noudatetaan tieliikenneasetuksen, Kuntaliiton ja alan yleisiä suunnitteluohjeita ja määräyksiä.

Liikennevaloissa käytetään ääniopastimia helpottamaan näkövammaisten liikkumista.

Katupöly hankaloittaa erityisesti hengityselinsairauksista kärsiviä.

Katupölyn sidonnassa käytetään kalsiumkloridia, joka lieventää katupölyn aiheuttamia haittoja pakkasjaksoilla, joilla hengitysilman hiukkapitoisuus nousee. Pääkatujen harjauksen aikaistaminen on mahdollista kalsiumkloridin käytöllä keväällä.

Julkiset rakennukset

Julkiset palvelurakennukset suunnitellaan esteettömiksi. Tällöin otetaan huomioon niin palvelurakennusten käyttäjät kuin niissä työskentelevät työntekijät. Kulkureitit suunnitellaan ja toteutetaan liikuntarajoitteisuuden osalta esteettömyysvaatimuksia noudattaen. Riittäväällä valaistuksella, värikontrasteilla ja selkeillä opasteilla helpotetaan aistirajoitteisten liikkumista ja orientoitumista. Palvelurakennusten suunnittelun yhtenä lähtökohtana on akustisten vaatimusten huomioon ottaminen. Tilat pyritään toteuttamaan mahdollisimman kaiuttomina. Kuulorajoitteisten toimintaa on

helpotettu keskeisiin julkisiin kokoontumistiloihin asennetuilla induktiosilmukoilla vahvistimineen.

Museo

Museoiden (Wahlbergin museotalo, Luotsimuseo, Merimiehenkoti sekä museon toimisto) fyysiset tilat eivät ole esteettömiä. Etenkin Wahlbergin museotalon fyysiseen esteettömyyteen tulisi tulevaisuudessa kiinnittää huomiota mahdollisten tilojen uudistusten kohdalla. Museo pyrkii tämän johdosta toimimaan mahdollisimman paljon myös esteettömästi menemällä esim. eri yhdistysten tilaisuuksiin (Sakunkulman päiväkeskus, Kuunari, eläkeläisyhdistyksen jne.) kertomaan paikallishistoriasta. Museon tiloissa aikaisemmin järjestettyjä luentoja ym. on siirretty mm. esteettömyyden johdosta mm. kansalaisopiston tiloihin. Tähän kiinnitetään jatkossakin huomio. Virtuaaliopastusta on myös kehitetty ja testattu tämän vuoden aikana. Museossa on myös kiinnitetty huomiota selkokieliin tekstityksiin ja on myös tarjottu opastuksia mm. selkokielellä. Avustajat pääsevät museoon ja sen järjestämiin tilaisuuksiin maksutta.

Uimahalli

Uimahallin tilat ovat esteettömät. Uimahallin pääoven vieressä on kaksi pyörätuolimerkein varustettua parkkipaikkaa ja esteetön kulku tapahtuu uimahallin pääovesta. Pääoven jälkeen on kaksi asiakkaiden käytössä olevaa rollaattoria, joiden kanssa voi kulkea kaikkiin uimahallin tiloihin. Kahviosta tuodaan asiakkaan haluama suihkupyörätuoli ja suihkutuoli pyydettyyn paikkaan. Pukuhuoneissa on erillinen pukukoppi kaappien läheisyydessä, joissa on käsijohtimia. Lisäksi uimahallilla on erillinen invapukuhuone. Saunaan mahtuu pyörätuolin kanssa. Lasten- ja rataaltaaseen pääsee portaiden kautta, joissa on käsijohtimet. Kaikkiin altaisiin on kulku allasnostimella, jota henkilökunta käyttää. Esteettömiä wc-tiloja on sisääntulon kahviossa kaksi, esteettömässä pukuhuoneessa ja allastilassa molemmissa yksi.

Asuntorakentaminen

Keskeisiä periaatteita ovat palvelujen ja asumisen selkeä toisistaan eriyttäminen, erityisryhmien asumisen toteuttaminen mahdollisimman pitkälle normaaliuden periaatteiden mukaisesti sekä omassa kodissa asumisen turvaaminen tarvittavilla palveluilla. Erityisryhmille tarkoitettut

asunnot tulee rakentaa sinne, minne tavanomaisiakin asuntoja rakennetaan. Laitospaikkojen määrää on linjattu vähennettävän.

Esteettömyyden olennainen tekninen vaatimus koskee kaikkia rakennuksia ja niiden piha- ja oleskelualueita käyttötarkoituksen, käyttäjämäärän ja kerrosluvun edellyttämällä tavalla. Esteettömyysasetus sisältää rakennuksen esteettömyyttä koskevat vähimmäisvaatimukset, joiden mukaan suunniteltu ja rakennettu rakennus toteuttaa MRL:n esteettömyyden olennaisen teknisen vaatimuksen. Rakennuksen esteettömyyttä koskevien vähimmäisvaatimusten tarkoitus on edistää ihmisten yhdenvertaisuutta: kaikkien yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnan toimintoihin, käyttää palveluita, työskennellä, valita asuinpaikkansa ja asua kotonaan. Esteetön rakennus on kaikille käyttäjille toimiva ja turvallinen.

Asuinrakennuksessa on oltava portaiden lisäksi hissi, jos käynti rakennuksessa sijaitsevaan asuntoon on sisääntulon kerrostaso mukaan lukien kolmannessa tai sitä ylemmässä kerroksessa.

Taloyhtiöt voivat hakea hissiavustusta olemassa oleviin hissittömiin rakennuksiin. Avustusta voi saada Aralta 45% hyväksytyistä hissien tai hissien rakentamiseen liittyvistä kokonaiskustannuksista.

4 TOIMENPITEIDEN SEURANTA JA TOIMENPIDESUUNNITELMA

Vammaispolitiikka on alue, joka liittyy kaikkien hallinnonalojen toimintaan. Vammaispoliittisen ohjelman tehtävänä on vaikuttaa kunnalliseen esteettömän ympäristön ja asumisen suunniteluun sekä päätöksentekoon eri hallinnonaloilla. Ohjelma korostaa eri toimijoiden yhteistä vastuuta.

Vammaispoliittisen ohjelman seurannassa tulee huomioida sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain uudistaminen. Sote- ja maakuntauudistus on suurimpia hallinnon ja toimintatapojen uudistuksia, mitä Suomessa on tehty. Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen ja muut alueelliset tehtävät siirtyivät hyvinvointialueille 1.1.2023 alkaen.

Vammaispoliittisen ohjelman toteutumista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti asiakaslähtöisesti. Tätä tehtävää hoitaakseen olisi hyvä nimetä seurantaryhmä, johon kuuluvat edustajat kaupungin eri toimialoilta

ja vammaisneuvostosta. Ohjelman toteutumisen arviointi on myös osa vammaisneuvoston perustyötä.

On hyvä kirjata ohjelmaan, kuka sitä seuraa ja kuinka usein ja miten eri toimenpiteiden toteutumista voidaan mitata ja arvioida.

LIITE 1: Uudenkaupungin vammaispoliittisen ohjelman toimenpide-ehdotuksista

3.1, 3.2. ja 3.4 Oikeus omaehtoiseen elämään ja perusturva arjen elämässä

Asuminen ja ympäristö / asumisen eri muodot ja palvelut sekä monimuotoinen perhe-elämä ja terveys- ja kuntoutuspalvelut

TAVOITTEET	TOIMENPIDE	MITTARIT	VASTUUTAHOT
Avustajien saaminen oppilaitosten kautta. Avustajan ammattistatuksen nostaminen. Avustajille oma koulutus, joka olisi pakollinen.	Koulutukset mm. Novida, Winnowa, Avustajakeskuksen kautta. Opiskelijoiden opintopisteiden saaminen. SPR:n ja seurakunnan kanssa yhteinen avustajakoulutus osaksi ystäväpalvelua.	Toteutuneet koulutukset / määrä Avustajien määrä Opiskelijoiden opintopisteiden määrä	Vammaispalvelut Oppilaitokset
Vammaisilla henkilöillä on mahdollisuus elää elämänsä toiveidensa mukaisesti, ja he voivat osallistua haluamaansa toimintaan.	Mahdollistetaan vammaisten henkilöiden mahdollisuus osallistua kaikille avoimeen toimintaan kaupungin eri toiminnoissa.	Vammaisia kuntalaisia nähdään mukana toiminnassa useammin / määrät / tapahtumat	Laaja yhteistyö kulttuuri-, liikunta-, sivistys-, sote- ja tekniset palvelut Järjestöt ja 3.sektori
Vammaisen henkilö yhdessä läheistensä suunnittelevat asumista ja saavat tietoa eri mahdollisuuksista.	Kunnan ja säätiöiden asumisinfot/ yleiset infot. Muut erilaiset teematapahtumat. Yhden puhelun/luukun taktiikka tiedon saamiseksi. Mobiililuotsi linkin jakaminen. Omaishoitajille tietoa intervalli mahdollisuudesta Uudenkaupungin yksiköissä. Asumiskokeiluilta (viikonloppu).	Infotilaisuuksien määrä / osallistuja määrät Tilaisuuksien määrä / osallistujien määrä	Vammaispalvelut 3.sektori ja säätiöt

Omaishoitajien jaksamisen tukeminen. Lääkinnällinen kuntoutus Kelan kautta vaativana lääikinnällisenä kuntoutuksena.	Kelan kuntoutuskurssi 15 pvä omaishoitajille ja hoidettaville. Matalankynnyksen palvelut kaikille omaishoitajille. Omaishoitajien pienet muistamiset joulu yms. kaupungin toimesta.	Käytetyt hoitovuorokaudet tai käytetyt omaishoidon vapaat. Toteutuneet terapiat ja saatujen terapiapalautteiden määrä.	Uudessakaupungissa toimivat järjestöt Vammaispalvelut Alueyhteistyö kuntien välillä. Terapiapalvelut
--	---	--	--

3.5 Koulu, opiskelu ja työelämä

TAVOITTEET	TOIMENPIDE	MITTARIT	VASTUUTAHOT
Spesian säilyttäminen ja kehittäminen. Telma ja Tuva-opintojen jatkaminen peruskoulun jälkeen.	Yhteistyö koulun kanssa opinkokonaisuuksien säilymiseksi. Infoa Uudenkaupungin opiskelumahdollisuuksista ja infoa tukitoimista. Riittävä tuki opiskeluun.	Jatko-opintojen määrä / peruskoulun päättäneet EHA-luokat ja muut tukiluokat/ oppilasmäärät	Erityisopetuksen koordinaattori Vammaispalvelut Spesia
Tiedon lisääminen mahdollisuuksista peruskoulun jälkeen	Yhteiset vanhempainillat. Säännölliset opinto-ohjaajan tapaamiset erityisen tuen tarpeessa oleville oppilaille ja vanhemmille → tuki jo 7.luokalta. Opiskelupaikkojen esittelyt. Hakemusten tekeminen koulussa opinto-ohjaajan ja huoltajien kanssa.	Yhteisten vanhempainiltojen lukumäärä Erityisen tuen oppilaiden tapaamisten määrä oppilaanohjaajan kanssa	Erityisopetuksen koordinaattori Koulujen rehtorit ja opinto-ohjaajat
Asenteiden muuttaminen työelämässä. Työpaikkojen lisääminen ja alihankintatöiden lisääminen Pajalassa	Näkyvyyden lisääminen; Avoimet ovet Pajalassa. Median hyödyntäminen. Yhteistyö työnantajien kanssa → Oikean sopivan työn löytäminen. Mahdollinen oppisopimuskoulutus. Mahdolliset työhönvalmentajat. → Hankinnan kriteerinä osatyökykyisten työllistäminen	Työllisyysprosentti (työpaikkojen lukumäärä) Työhönvalmentajien määrä Oppisopimusten määrä	Vammaispalvelut ja Pajala Työllisyyspalvelut Yrittäjät 3.sektori
TOI-opetuksen säilyminen Uudessakaupungissa			Opetustoimi

3.6 Elämä vapaa-ajalla

Nuorisopalvelut, osallistuminen ja vapaaehtoistoiminta, kulttuuri- ja liikuntapalvelut

TAVOITTEET	TOIMENPIDE	MITTARIT	VASTUUTAHO
Saavutettavuuden selkiyttäminen lasten / nuorten harrasteryhmien tarpeesta	Kohderyhmäkysely	Kyselyn tulokset, määrät	Vammaispalvelut Hyvinvointipalvelut
Avustajaresurssien turvaaminen	Selvitys eri avustajatarpeista; hakemusten ohjaus- ja neuvonta	Hakemusten määrä Avustajamäärien käyttö	Vammaispalvelut Hyvinvointipalvelut
Ryhmämuotoisten palvelujen kehittäminen	Erilaisten ryhmien tarjoaminen (monipuolisuus) Erityisryhmien osallistuminen toiminnan suunnittelussa. Erilaisten tiedotuskanavien käyttömahdollisuudet	Erilaisten ryhmien määrät Erityisliikunnan avustusten määrä/käyttö Osallistujien määrä / tapahtuma Some-kanavat, koulujen Wilma, media ja muut kanavat	Sote-palvelut Hyvinvointipalvelut 3. sektorin toimijat
Harrastusmahdollisuudet kaikkien saavutettavissa (esteettömyys) ja käytettävissä	Kaupungin internet-sivujen selkokieliisyys; myös viittomakielellä Monialainen yhteistyö viestinnässä ja tiedottamisessa	Päivitysten / tapahtumien määrä Yhteispalaverit 2 x vuodessa	Sote-palvelut Hyvinvointipalvelut Opetustoimi

3.7 Esteettömyys

Tiedonsaannin erilaiset kanavat, joukkoliikenne, esteetön rakennettu ympäristö

TAVOITTEET	TOIMENPIDE	MITTARIT	VASTUUTAHO
Erilaisten kommunikaatiomuotojen saavutettavuus	Kaupungin kotisivuston selkokieliyys Viittomakieliset sisällöt Selkokielisten esitteiden ja muun materiaalin lisääminen Muiden viestintäkanavien hyödyntäminen	Internet-sivujen kävijämäärä ko. sivustoilla	Varsinais-Suomen hyvinvointialue Vammaispalvelut
Joukkoliikenteen laajentaminen kattamaan reuna-alueet	Uki-kyydin laajentuminen SHL:n mukaiset kuljetuspalvelut Sakunkulman kutsutaksi	Asiakasmäärät/kuljetukset	Tekninen toimi Sosiaalitoimi
Julkisiin rakennuksiin esteettömän pääsyn mahdollistaminen	Asiakaskävely-/ raati eri kohteiden arvioinnissa. Jalkakäytävien reunojen yrittäjien yhteistyö esteettömyyden selvittämiseksi oman toimitilan osalta.	Asiakaskävelyn-/raadin palaute Esteettömyys-mittariston hyödyntäminen Yritysyhteistyö	Vammaisneuvosto Tekninen toimi Kaupungin yrittäjät Vapaaehtoistoimijat

Vammaispoliittinen ohjelma Uusikaupunki

1. tapaaminen 27.10.2021

u.sote

Vammaispoliittinen ohjelma

- Vammaispoliittisen ohjelman päämääränä on vammaisten henkilöiden hyvinvoinnin edistäminen. Hyvinvointi on määritelty toteutuvaksi kolmen yleisen tavoitteen avulla:
 - yhdenvertaisuuden, itsenäisen elämän ja voimaantumisen.
- Ohjelman tarkoituksena on luoda edellytykset vammaisten ihmisten täysivaltaistumiselle yhteiskunnassa, jolloin mitkään muut tahot eivät mielivaltaisesti sanele heidän elämäänsä ylhäältä käsin.

u.sote

Marika Lehtinen
20.3.2023

Vammaispoliittinen ohjelma

- Vammaispolitiikkaa ohjaavat Suomen kansallinen lainsäädäntö, kansainväliset ihmisoikeussopimukset ja EU:n perusoikeusjärjestelmä.
- Lisäksi vammaispolitiikkaa ohjataan erilaisilla valtakunnallisilla ja alueellisilla ohjelmilla, esimerkiksi Suomen vammaispoliittisella ohjelmalla, kuntakohtaisilla vammaispoliittisilla ohjelmilla sekä periaate- ja toimenpidelinjauksilla.

u.sote

Marika Lehtinen

20.3.2023

Suomen vammaispoliittinen ohjelma VAMPO

- Ohjelman taustalla on valtioneuvoston eduskunnalle antama selonteko ja YK:n vammaissopimus.
 - Suomi hyväksyi YK:n vammaissopimuksen kesäkuussa 2016. Vammaissopimus on osa kansallista lainsäädäntöä. Suomi on sitoutunut turvaamaan oikeudet, jotka ovat sopimuksessa määritellyt. Kaikessa toiminnassa tulee ottaa huomioon vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutuminen ja edistäminen.
- Ohjelma on laadittu turvaamaan vammaisten henkilöiden oikeudenmukaista asemaa.
- Vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuuden ja osallisuuden lisääminen ovat ohjelman tarkoituksena Suomessa.

u.sote

Marika Lehtinen

20.3.2023

Alueelliset vammaisneuvostot

- Suomessa alueelliset vammaisneuvostot tuovat esiin vammaisten kuntalaisten näkemyksiä kunnan hallinnosta ja politiikasta.
- Kuntalaissa (L 410/2015) säädetään, että kunnan on muodostettava vammaisneuvosto.
- Neuvosto koostuu vammaisista henkilöistä, heidän omaisistaan ja järjestöjen edustajista. Tällä edistetään vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia kunnassa.

u.sote

Marika Lehtinen

20.3.2023

Vammaispoliittisen ohjelman laatiminen

- Vammaisneuvosto voi tehdä kunnanhallitukselle aloitteen vammaispoliittisen ohjelman laatimisesta tai päivittämisestä.
- Ohjelmaan tulisi kirjata ne **konkreettiset toimenpiteet**, joilla kunnassa edistetään vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumista.
- On erityisen tärkeää, että jo ohjelman suunnitteluvaiheessa mietitään ohjelman seuranta. On hyvä kirjata ohjelmaan, kuka sitä seuraa ja kuinka usein ja miten eri toimenpiteiden toteutumista voidaan mitata ja arvioida.
- Vammaispolitiikka on alue, joka liittyy kaikkien hallinnonalojen toimintaan. Vammaispoliittisen ohjelman tehtävänä on vaikuttaa kunnalliseen esteettömän ympäristön ja asumisen suunnitteluun sekä päätöksentekoon eri hallinnonaloilla.
- Ohjelma korostaa eri toimijoiden yhteistä vastuuta.

u.sote

Marika Lehtinen

20.3.2023

Vammaispoliittisen ohjelman sisältö 1

1. Oikeus omaehtoiseen elämään (oikeat palvelut mahdollistavat sujuvan arjen)

Asuminen ja ympäristö / asumisen eri muodot ja palvelut

- Palveluohjaus ja palvelusuunnitelma
- Henkilökohtainen apu
- Palveluasuminen
- Kotihoito
- Omaishoito
- Tilapäishoito
- Perhehoito
- Asunnonmuutostyöt

2. Monimuotoinen perhe-elämä

3. Tukea liikkumiseen ja hyvinvointiin

- Kuljetuspalvelut
- Apuvälinepalvelut
- Tulkkauspalvelut
- Tulkkitsemis- ja avustajapalvelut

4. Perusturva arjen elämässä

- Terveys- ja kuntoutuspalvelut
- Kuntoutus
- Terveysten- ja sairaudenhoito
- Hoitotarvikejakelu

u.sote

Marika Lehtinen

20.3.2023

Vammaispoliittisen ohjelman sisältö 2

5. Koulu, opiskelu ja työelämä

- Varhaiskasvatus
- Perusopetus
- 2. aste ja korkeakoulu
- Työelämän mahdollisuudet

7. Esteettömyys

- Tiedonsaannin erilaiset kanavat
- Joukkoliikenne
- Esteetön rakennettu ympäristö

6. Elämä vapaa-ajalla

- Nuorisopalvelut
- Osallistuminen ja vapaaehtoistoiminta
- Kulttuuri- ja liikuntapalvelut

u.sote

Marika Lehtinen

20.3.2023

Kehittämistyön aikataulu ja vaiheet

Aikataulu	Suunnittelu	Toteutus	Arviointi
Marras- joulukuu 2021	Sidosryhmien määrittely Työpajojen tavoitemäärittely	Työskentelysuunnitelma Työpajojen/sisällön suunnittelu	Asiantuntijatiimi / Vammaisneuvosto
Tammikuu-helmikuu 2022	Työpajojen sisältöalueet	Työpajat	Työpajoihin osallistujat
Maalis- huhtikuu 2022	Työpajojen sisältöalueet	Työpajat	Työpajoihin osallistujat
Huhtikuu-toukokuu 2022	Työpajojen sisältöjen analyysi Avoin kommentointi	Toimenpide-ehdotukset ja ohjelman 1. luonnos. <u>Webropol</u> -alusta	Asiantuntijatiimi/ Vammaisneuvosto Kuntalaiset / <u>Vapiry</u>
Kesäkuu 2022	Palautteen koonti Valmis vammaispoliittinen ohjelma	Toimenpide-ehdotukset sisältöalueittain valmiina	Asiantuntijatiimi

Toimenpideohjelma

- Yhteiskehittämisen toimintalinjaus /tavoite
- Toimenpide-ehdotukset
- Vastuutahot

Kaupunginhallitus
– ja valtuusto
Elokuu 2022

20.3.2023

Vammaispoliittisen ohjelman seuranta ja arviointi

- Vammaispoliittisen ohjelman seurannassa tulee huomioida sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain uudistaminen. Sote- ja maakuntauudistus on suurimpia hallinnon ja toimintatapojen uudistuksia, mitä Suomessa on tehty. Tavoitteena on, että sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen ja muita alueellisia tehtäviä siirtyy maakunnille 1.1.2023.
- Vammaispoliittisen ohjelman toteutumista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti asiakaslähtöisesti. Tätä tehtävää hoitaakseen olisi hyvä nimetä **seurantaryhmä, johon kuuluvat edustajat kaupungin eri toimialoilta ja vammaisneuvostosta**. Ohjelman toteutumisen arviointi on myös osa vammaisneuvoston perustyötä.

u.sote

Marika Lehtinen

20.3.2023

Työpaja 1, 4.4.2022

Elämä vapaa-ajalla

Nuorisopalvelut, osallistuminen ja vapaaehtoistoiminta, kulttuuri- ja liikuntapalvelut

TAVOITE	TOIMENPIDE	MITTARIT	VASTUUTAHO
Saavutettavuuden selkiyttäminen lasten / nuorten harrasteryhmien tarpeesta	Kohderyhmäkysely	Kyselyn tulokset, määrät	Vammaispalvelut / <u>hyva-</u> palvelut
Avustajaresurssien turvaaminen	Selvitys eri avustajatarpeista; hakemusten ohjaus- ja neuvonta	Hakemusten määrä Avustajamäärien käyttö	Vammaispalvelut / <u>hyva-</u> palvelut
Ryhmämuotoisten palvelujen kehittäminen	Erilaisten ryhmien tarjoaminen (monipuolisuus) Erityisryhmien osallistuminen toiminnan suunnittelussa Erilaisten tiedotuskanavien käyttömahdollisuudet	Erilaisten ryhmien määrät Erityisliikunnan avustusten määrä/käyttö Osallistujien määrä / tapahtuma Some-kanavat, koulujen Wilma, media ja muut kanavat	Sote-palvelut / <u>hyva-</u> palvelut 3. sektorin toimijat
Harrastusmahdollisuudet kaikkien saavutettavissa (esteettömyys) ja käytettävissä	Kaupungin internet-sivujen selkokieliyys; myös viittomakielellä Monialainen yhteistyö viestinnässä ja tiedottamisessa	Päivitysten / tapahtumien määrä Yhteispalaverit 2 x vuodessa	Sote-palvelut / <u>hyva-</u> palvelut / opetustoimi

Työpaja 2, 11.4.2022

Koulu, opiskelu ja työelämä

Varhaiskasvatus, perusopetus, 2. aste ja korkeakoulu, työelämän mahdollisuudet

TAVOITE	TOIMENPIDE	MITTARIT	VASTUUTAHO
Spesian säilyttäminen ja kehittäminen <u>Telma</u> ja <u>Tuva</u> Opintojen jatkaminen peruskoulun jälkeen	Yhteistyö koulun kanssa että opinkokonaisuudet säilyvät Infoa että Ukissakin mahdollista opiskella, infoa tukitoimista Riittävä tuki opiskeluun	Jatko-opinnot kaikille peruskoulun päättäneille	Erityisopetuksen koordinaattori Vammaispalvelutoimisto <u>Spesia</u>
Tiedon lisääminen mahdollisuuksista peruskoulun jälkeen	Yhteiset vanhempainillat Säännölliset opinto-ohjaajan tapaamiset erityisen tuen tarpeessa oleville oppilaille ja vanhemmille Aloitus jo seiskalta Opiskelupaikkojen esittelyt Hakemusten tekeminen koulussa opinto-ohjaajan ja huoltajien kanssa	Yhteisten vanhempainiltojen lukumäärä Erityisen tuen oppilaiden tapaamisten määrä oppilaanohjaajan kanssa	Erityisopetuksen koordinaattori Koulujen rehtorit ja opinto-ohjaajat
Asenteiden muuttaminen työelämässä Työpaikkojen lisääminen, alihankintatoiden lisääminen Pajalassa	Näkyvyyden lisääminen Avoimet ovet Pajalassa Median hyödyntäminen Yhteistyö työnantajien kanssa Oikean sopivan työn löytyminen Oppisopimuskoulutus? <u>Työhönvalmentajat?</u> Hankinnan kriteerinä osatyökykyisten työllistäminen	Työllisyysprosentti (työpaikkojen lukumäärä) <u>Työhönvalmentajien määrä</u> Oppisopimusten määrä?	Pajala Vammaispalvelutoimisto Työllisyyspalvelut
TOI-opetuksen säilyminen <u>Uudessakaupungissa</u>			

Työpaja 3, 25.4.2022

Oikeus omaehtoiseen elämään ja perusturva arjen elämässä

Asuminen ja ympäristö / asumisen eri muodot ja palvelut sekä terveys- ja kuntoutuspalvelut

TAVOITE	TOIMENPIDE	MITTARIT	VASTUUTAHO
Lisää avustajia oppilaitosten kautta. Opiskelijat saivat siitä opintopisteitä. Avustajan ammatin statusta pitäisi nostaa. Novida, Winnowa jne. Avustajakeskuksen kautta koulutus ja lukiolaisille opintopisteitä.	Avustajille oma koulutus, joka olisi pakollinen. SPR:n ja seurakunnan kanssa yhteinen avustajakoulutus osaksi ystäväpalvelua.	Saataisiin sopivia avustajia kaikille tarvitseville. Onko avustajakoulutukseen tarpeeksi hakijoita?	Vammaispalvelutoimiston henkilökunta on yhteydessä oppilaitoksiin.
Vammaiset saavat elää elämäänsä kuten haluavat ja voisivat osallistua haluamaansa toimintaan.	Yhteiskunnan pitäisi mahdollistaa vammaisille osallistuminen kaikille avoimeen toimintaan.	Vammaisia kuntalaisia nähdään mukana toiminnassa useammin.	Laajasti yhteistyössä kulttuuri- liikunta-, sivistys-, sosiaali- ja <u>tekniikat</u> palvelut.
Asumispalvelut Merililjakoti, Salmenkartano, tuettu asuminen. Vammaisen henkilö ja läheiset yhdessä suunnittelevat asumista ja saavat tietoa eri mahdollisuuksista. Yhteistyö eri tahojen välillä.	Kunnan omat asumisinfot, säätiöiden järjestämät asumisinfot. Muut erilaiset teematapahtumat. Pidetään teemailtoja myös asumisyksiköissä. Yhden puhelun/luukun taktiikka tiedon saamiseksi. Mobiililuotsi linkki kehitysvammaisten/vammaisten lasten vanhemmille? Infokirjeet. Omaishoitajille tietoa intervalli mahdollisuudesta Uudenkaupungin yksiköissä.	Asiakkaiden kiinnostus info-iltoihin. Asumiskokeiluita (viikonloppu) asiakkaille. Tilaisuuksien ja <u>osaanottajien</u> määrä.	Vammaispalvelutoimiston henkilökunta, Pajala ja Merililjakoti.
Omaishoitajien työnarvostus ja omaishoitajan jaksamisen tukeminen. Lääkinnällinen kuntoutus Kelan kautta vaativana lääkinällisenä kuntoutuksena. <u>Uudessakaupungissa</u> omana toimintana <u>fysio-</u> toiminta- ja puheterapia, jos ei kelan terapioiden piiriin. Avustajan kanssa voisi jatkaa ratsastusta harrastuksena kun kelan järjestämisvastuu päättyy.	Kelan kuntoutuskurssi 15 pv. Omaishoitajille ja hoidettaville. Matalankynnyksen palvelut kaikille omaishoitajille. Omaishoitajien pienet muistamiset joulu yms. kaupungintoimesta.	Käytetyt hoitovuorokaudet tai käytetyt omaishoidon vapaat. Toteutuneet terapiat ja saatujen terapiapalautteiden määrä.	<u>Uudessakaupungissa</u> toimivien järjestöjen ja vammaispalvelutoimiston henkilökunnan yhteistyön tiivistäminen. Alueellisen yhteistyön kehittäminen muiden kuntien kanssa. Terveyspalvelut saavat palautteet lääkinällisistä kuntoutuksista ja pitävät niistä kirjaa. Vammaispalvelutoimisto saa myös terapiapalautteita.
Moniammatillinen lääkinällisen tiimin toiminta joka kuukauden ensimmäinen torstai (neuvolaikäiset) kuukauden toinen torstai (kouluikäiset).	Vammaispalvelun työntekijä lisätään mukaan moniammatilliseen lääkinälliseen tiimiin. Lasten vanhemmat ovat tyytyväisiä kun kuntoutussuunnitelma		

Työpaja 4, 2.5.2022

Esteettömyys

Tiedonsaannin erilaiset kanavat , joukkoliikenne, esteetön rakennettu ympäristö

TAVOITE	TOIMENPIDE	MITTARIT	VASTUUTAHO
Erilaisten kommunikaatiomuotojen saavutettavuus	Kaupungin kotisivuston selkkielisyys Viittomakieliset sisällöt Selkkielisten esitteiden ja muun materiaalin lisääminen Muiden viestintäkanavien hyödyntäminen	Internet-sivujen kävijämäärä ko. sivustoilla	Varsinais-Suomen hyvinvointialue Vammaispalvelut
Joukkoliikenteen laajentaminen kattamaan reuna-alueet	Uki-kyidin laajentuminen SHL:n mukaiset kuljetuspalvelut Sakunkulman kutsutaksi	Asiakasmäärät/kuljetukset	Tekninen toimi Sosiaalitoimi
Julkisiin rakennuksiin esteettömän pääsyn mahdollistaminen	Asiakaskävely-/ raati eri kohteiden arvioinnissa Jalkakäytävien reunojen Yrittäjien yhteistyö esteettömyyden selvittämiseksi oman toimitilan osalta	Asiakaskävelyn-/raadin palaute Esteettömyys-mittariston hyödyntäminen Yritysyhteistyö	Vammaisneuvosto Tekninen toimi Kaupungin yrittäjät Vapaaehtoistoimijat